КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Массаа мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган

(С В Е Т)

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУВЛА 1923 ШЕРА ДЕНЗ | 111 (4408). | ШИНАРДИ, 15 сентябрь 1970 шу. | Мах 2 кап.

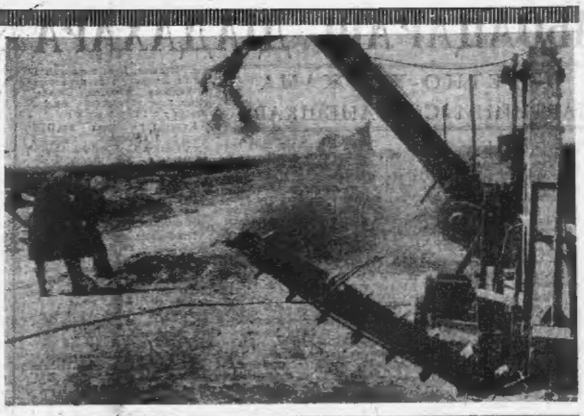

Ялат чуйина а баьлла, ухз денош гидуьргаш хьоьхаш ду Гудермесски района «Дружба» совхоза йиъалгІа отделене механизаторш.

Дика къахьег хьатта болх беран а.

СУРТА ТІА: гидуьргІ ду шІендеча. В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ХАЛКЪО ЙОАХ: «ДІАДАХА!»

Коммунистически парте кулгалца вай мехка хьалхийнаа нерда ерг. Из ю марксистски-ленински мировоззрений йола, хьинара коммунизм хьалъяш воалла социалистически Даьхан вІ — хиза вела патриот — интернационалист. Дерригача дуьненна дІабейзаб нердача замн викалий низ. Советски мехка наргІдуваа тахашийна гІулакхаш, вай мехка коммунизм хьалъена цар хІора дении хьагайт турралан, цар эгтара хьалха биллай ингала бода нигь. Ирзан да цар ваклр, сийрда а ихоене. Барттайна дезал ванне, мерза бах тайп-тайпарча къамех бола советски нах.

Иштта хьаьйяа къахьегаш, хатабеина, сийрда ихоене хьалхьаш баьх тайп-тайпарча къамех бола Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой а. Тешашийна хет несмос нарахозача замелахь вай вахара йирча гІулакхаш нийсоуш хилар. ХІаьта а уж дапаш да. ДІадаьннадац уж цхьаболча мехка санхетамчура. Къаьнача замах нехадиса да тіахаш а тІахь ноквашталл гІалгІаштан нехьа дела урауь, пхьа лахар, дукха нетий нхувлар, сег йоагІача йодача дукха кІанаш телар санна дика тІахьадиса гІулакхаш. Уж хьехилар исторически ала белаш да. Баьдо хІана дерригача къаманна бенкха мукь хийнаб царет. Халкъо кІордадаьд уж. Цудукъа дукхе ха йоацаш республика ерригача юртошка чеІкхьанай хаьпъе схедаш. Цига къахьегамхоша хьагайтар тІехьадиса гІулакхаш мел зене да, уж дІехо ю шоай безам ца хилар. Эгтара хьалха из гІулахх дІадеваадир МалгІобина районерча СовгІапчерча нехо. Цар социм бир урдуь дахилга, пхьа лехилга, дукха нетий нхувлилга, сег йоргІача-йедача, тахет хинначь жа, дерахн нхувлилга, иштта нхьдела тІахьадиса гІулакхаш цІендаь дІадеха, аьнна. Юрта тІамйна ецце хІара сага нхоачашба безаш хилар дІенхайнадир цар. ХІаьта из нхоачашба дахза воацар юртах дІахоадевоала, аьнна, чІоагІа а бар. Цу тайпара схедаш хилар хІара юрта [redacted] а тІамйцал тІехьадиса гІулакхаш цІендаь дІадеохалда, аьна. бела вецам. Юрта баь соцам нхоачашбара тІехьаман лоаттабергІела [redacted] а зорвар мехо юрта.

БелгалданКха даза цу тайпарча маннена цхьаболча моттигашка шоай болх дика беш хилар. Царна хов шоай юрта хІора сег йеагІа-йеда моттиг. Цига урдув [redacted] моттиг ... доаннкар а денар а еррига юрта хьалх [redacted] а хаьмом, нхадейт урдуь. Деш леззар а делаш сахьар [redacted] хунайт сег йоагІа моттиг. ЦІенхаштта гучаберих зулама гІулкх [redacted]. Из іехдила нагахйна дІалу советски законагІа бехитенк [redacted].

[redacted] хІамь рыза да моттешка химнар [redacted] тІешйнча ... ТІехьадиса гІулакхаш цІендаь дІа а дахал [redacted] ... аьхьиндукь йийле, аьннад цар тІа.

Цхьабараш гІерт тІахьадиса гІулакхаш [redacted] цар-талаица чакабаннхара. Атта дІадалац тІахьадиса гІулакхаш. Хилалеьнад уж вай дахара, мургиннад цар сага, хІаьта а мезе хьабац. Белаш ба уж хьелдучараш а мер ха ІІаькай хиача дика хатараш а. Баьдь-халнхе цангара хьабаа пийди бен, зулам ... Къаьнача замах тІехьаиайлес уйлаш йола нах ба уж. Царех цхьаберашта хец къаьенна замаш нерахча вахеца тарнча ... ХІаьта шолвагІбарашта вац уж дІадахийра цхьата белча съттама. Къам дац царна дагадоаллар шоашна нхоача хІана я. ЦІенхаштта къовсам леаттабе беза цу тайпарча нахаца.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, советски органаш денкхамийла а дІахоча замах юхадисача гІулакхашца къовсам леаттабеча мерта латта. Из болх схедаш чекхьяхеоах белаш бац, хІана денна тІатеІІа къахьега деза цу гІуланхо. КПСС райкомаш, райисполкомаш денкхамийла а схедашна хоржача комиссий белх цІенкаштта теабе. Юрта тІамйца соцам нхоачаш ца баш іе йиш яц цхьанна а сага. «Юрта хар ца дар юртага ца нхайна», нхаш да вайнахьа нина.

Дукха моттигаш я цхьаиха тайпа урдув а ца дооннхаш даси наноси шоай мехнарашта безам вагага, уж дІатийна. Ирза долаш бахаш ба уж. Акча нхавлац ирза, Цу [redacted] къаьгте хьагайт «урдув ца доахиаш маьре нхача сега яхар хиіец» нхаш цхьаболча нехе дувцаш дела хабараш мел зарц да. Цхьаннха а моттиг яц урдуво дезапа барт теабаь.

Цхьаболча нах геттара чІоагІа рахьа ба тІехьадиса гІулакхаш юхьара дІадаха. Баьда уж лоардйабац хьалха бенала. ХьалхагІа нхьбераш дича димагІа хет царна из.

Цхьабераш гІерт тІехьадиса гІулакх ащ къамин Іаьдалашца терде. ВІалла а ле мегаргдац из. Ала деза, вайнаьха дукха дика Іаьдалаш хилар. Уж хьалваца а, хІаьта дІахо дегІадоаладе а деза. Баьда, уж тувладе йиш яц зуламча гІулахкашца. Халкъа цІенниха а дег чура могадьбац урдув, иштта нхьдела зулама гІулакхаш.

ХІана тІехьадиса гІулакхаш дІахо ла йиш йоаца ха хьетІаттай. Дерригача халкъо йоах: «ЦІендаь дІадаха тІехьадиса гІулакхаш!» Кхавчашде деза мехка чІоагІдоар.

Партийни, комсомольски организацеш, советски органаш, еррига общественность аарцагІъяла еза цу гІулакха. ТІера ІенхаІа замана хийрабалинна муць!

КПСС XXIV СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

ПХЕ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Пхе шера план хоана хьалха кхоачашъяра «Октябрьнефть» НПУ скважинашта лаьттан кІалха ремонт ерашта юкъе чьржача социалистически къе хьалхара моттиг лелаш мастер, коммунист Н. С. Новиков кертте латтача коммунистически къахьегама сийлен цІи леларча бригада. Укх шера хьалхарчи бархІ бетта 300 совгІа скважина ремонт яь бригада ремонтанкаша. Юкъера лаьрхІача хІара сменах нормаш 125—130 процент кхоачашъю бригадас. Цудукъа скважинашта ремонт яра шай пхе шера задали кхоачаш а я, хІана кердача пятилетка чотах саважинашта ремонт еш я из.

Г. ЛУКЬЯНОВ, тха штате воаца корр.

ЧІОАГІДЕННАД ЦАР ДОТТАГІАЛ

«Старогрознефть» НПУ транспортни конторо болхлоатех Назрана районе лаьхьегашчешта юкъе доттагІал тІоссаденна дукха да-я. Транспортникашта хІара шере дукха машинаш ухий ятара ялат чуза совнъостал дара. Контора дукха трактораш ...ул лаьтта оахаш, ялат дІалувш.

Дукха новкъостал даьл транспортникаша ухз шере а ялат чуваача хана. Коммунистически къахьегама ударникаш трактористаш вежарий СалгаршевгІар Саййи Муса хІанз а тІехьа «Назрановский» совхозе лаьтта оахаш ба. ХІанз хургболча хьувкъама лаьрхІа зебе оахаш ба уж. Хьанар кхо па деш цар къахьегар бахьан долаш хІара сменах вежараш механизатораш одх 8—10 гектар лаьтта, смени нормах ... дезар 5 гектар лаьтта мере цешеча. Совхоза Аьлте - Юртарчен Назранерчен отделеней кулгалхоша массехказа белалдаьхад цар доаха къахьегама толамаш.

А. ТИЩЕНКО.

КПСС XXIV съезда сийленца накъабахара дика кийчо еш ба Сунженски мехкдаьттахой. Продукцена реализаци яра план 103 процент кхоачашъяьй. Мехкдаьтта декхара 8 бетта план 103-4 процента газ мехкара молаш 100,7 процента кхоачашъяьй цар. Планал совгІа даьккха «Іаьржа дошуь» 35 эзар тонн а; хІаьта газ 1,6 млн. кубически метр я.

Социалистически къе хьалха латт Ю. Я. Берим керте латтача пхьоалагІча промысла коллектива. БархІ бетта планал совгІа [redacted] 30 эзар тонн мехкдаьттан пхьа миллион кубически метр газа. Промысла коллективо чІоагІа доарІамш сийлен ба операторш Третьяков Владимир, Кузин Николай, Барои Петр. Промысле сийлен кинжа тІе йаьзь цар цІераш, кул совгІа дукха Сийлен ... таш а тийннад царна. Иштта дика къахьегаш ба мехкдаьтта доахача операторш Махиев Александр, Ишенко Григорий, Адамович Иосиф, Гравенко-[redacted] дукхаш бараш я.

Цу промысле чІоагІа ... дІаухийт материалец, мехкдаьтта хІелагагІа доалара тІагІертта къовсам лоаттабу. Масала, август бетта мехкдаьтта провод ... Из тоавра сихха оарцагІаьлар промысле механик Шаповалов Александр, пунна бар операторш, газоэлектрик Гладков Владимир, ... Мехкдаьтта дукха ца доптам сихха дІаьмхкар цар аварг. Авари дІайоаккхача дакъа лоаммаш мел хинирашта премии елар.

Къахьегама оесарле лаьха хиларах кхоачамбаь Іац мехкдаьттахой, цар тІагІертта къовсам лоаттабу хьадоаккхача мехкдаьтгаген газаген дІабоала мах лохбара. Цок лоаккха беркат даьннад. Мехкдаьтта тоннага дІабода мах 1,5 процент лохбаьб. Из баьхан долаш укх шера начкъалхкхина кхоль аьтта 29 эзар сом да.

МЕХКДАЬТТАХОЙ — КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

Парте съезда къахьегама сонгІат кийчдеча белгаланьйина дика къахьегаш а шоллагІча промысла Калаев ИбрахІим керте латтача мехкдаьтта доакарий бригада. Цо планал совгІа даькха мехкдаьтта 6 эзар тонн я. Мехкдаьтта дІабода мах 4,9 процент лох я беш начкъахьаллкхенна баь пайда 16 эзар сом да. Уж толамаш доахача хьинара чкъахьйгад мехкдаьтта доахача операторашна Атаев Асланбека, Елгин Виктора, воаккагІа воаца оператора Качесов Стархана, газоэлектросварщика Храмов Васке, кхычар.

Мехкдаьтта соадаккхара пахалдаш мехкдаьтта тІоанашта низ тІалоаттабу цига. Цу дакъе шоай хьинар кхо па деш къахьег мехкдаьтта тІоанашта низ тІадоттабеча цеха коллективо. Мехкдаьтта тІоанашка хий чуххийтара план 100,3 процент кхоачашъяьй, хІаьта хий Іоуухийтам деча бахаш кхаьа дІабода мах 0,8 процент лохбаьб. Из баьхан долаш эзараш сомаш пайда баьб пачъахьалкхена. Шоаш хоал деча массий хьаІаІ массехь тІеадика а хуайтам, белгалбаьхина дика къахьегаш ба операторш Третьяков Виктор, Дьбиена Иван, Цечоев Васамбек, Рудиков Петр, слесараш Аленов Владимир, Цыплакоа Юрий, кхы дукха бараш а.

Мехкдаьттахоша цхьана шоай хьинор соадоахаш къахьег укх юбилейни шера коммунист Тоноубов керте латтача мехкдаьтта дІа-юха ухийтача цеха коллективо а. Мехкдаьтта дІа-юха лахийтара план 103,7 процент кхоачашъяьй цо. Планал совгІа цо Даьхена дІаденнад 38 эзар тонн «Іаьржа дошуь». Хьинаре къахьегарха чІоагІа лоархІа а лоархІам сий деш ба цига операторш Шкубелева Лядия, Кузнецов Иван, электросварщик Захарук Владимир, кхыбараш.

Мехкдаьттахой бокъонца бола гІоьнаш ба скважинашта капитальни ремонт ераш. Укх шера дукха скважинаш болх бе йолайийтай цар. Дуккхаьа цар ремонт я я, хьалха болх ца беш лаьтта скважинаш болх бе йолайийтарах укх шера даьккха мехкдаьтта 70 эзар тонн я. Цу дакъе хьинаре дакъа лаьцад бурильщика Крапцов Виктора, Карагичев Ивана, Метданов Исраила, Ильин Виктора бурувлеттачун гІоьнча Ажигов Беклана, кхы дукхачар а.

Мехкдаьттахой болх ритмично дІабахийтара дика къахьегаш ба укх шера коммунистически къахьегама сийлен цІи лелача электромонтажни цеха электрикаш Шоай бехках цхьан миноте а цхьаякха участкера болх сацийтабац цар. Цуй керттера бахьан да цхьа дезал санна барттайна цеха коллективо къахьегар, оборудовани массаьа а дикача хьала тІа хулийт цар. Цудукъа хьовзам ца хулаш болх бу цо. БархІ бетта цар кхоь электроэнерги ах миллион гаргга киловатт-сахьат да. Электроэнерги дІаяхийтара бархІ бетта план 126,4 процент кхоачашъяьй цар. Ши-шерІа хьахиннадац уж къахьегама толамаш. Цуй кертера бахьан да электромонтераш Долгополов Юрия, Машков Леонтина, Толстов Владимира, Калинищев Александра, Сафонов Николая шоай чурча резервах бизза пайда мар. Юкъера лаьрхІача хІара сменах нормаш 120—125 процент кхоачашъю цар.

КПСС XXIV съезда сийна мехкдаьттахоша тІаийна социалистически декхараш толамца кхоачашдергхиларах дог тийша ба «Сунжанефть» НПУ мехкдаьтта [illegible].

Е. БЫКОДАРОВ. «Сунжанефть» НПУ планови отдела начальник.

ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА ЛАЬРХІА

КИЙЧА ДИЙ ШО?

Ялат доакхалга 30—35 процент алеамдаккха делаш за республика колхозийн совхозийн къахьегамхой. Из декхар кхоачашдара ялат дІадера лерттІа кийчо я еза цар.

Грозненски, Надтеречни, Наурски, Урус - Мартана района боахамаш гурахьа ялат дІадуургдола лаьтташ кийчдаь дала доала. Кастта ялаташ дІаде лерхІача лаьтта чудолийтам хий дикка боалаш латт шелйончанаш. Цар хий диалад 6760 гектара тІа.

Цаьабаккъа гурахьа ялат дІадера Іалаьнате во йоахе ю МалгІобика, Наьсарен, Гудермесски районашка.

Цу районий боахамашки дІа лаьтташ доал па дар бахьан долаш оесар а тІадаьнна ухх.

Укх гарггарча денешна гурахьа ялат дІа мел дувргдола лаьтташ кийчдаь дахар, техникен фу кийча хилийтар — республика кхам деладерий сийлен декхар.

10 сентябре кхоачаш гурахьа ялат дІадуургдола лаьтташ кийчдар

(План процентаца).

Надтеречни	99
Наурски	97
Грозненски	92
Ведена	90
Урус - Мартана	83
Сунженски	75
Советски	76
Шаьла	79
Ачхой - Мартана	73
Ножай - Юрта	73
Гудермесски	69
Шелковской	67
Наьсарен	63
МалгІобика	60
Ерригачь республика	87

РОЖЬ ДІАДУВШ ЛАТТ

Шелковской района массийолча колхозашка доакъара лаьрхІа хІара гурахь дІадув рожь. Укхаза 5—6 эзар гектара тІа дув из.

ХІанз района еррига колхозаш гурахь дув рожь дІаде йолаьннай. Дика вІаштІехьдаьхна леладу уж балхаш коммунист Н. Миховскиса кулгаллеча шоллагІча бонтада коллективо. Еррига техника балха дика кийчъяь, йолаш йолча техникех бизза пайда эц. ХІара денна болх беш а рожь дІадуа кхо агрегат. Рожь дІаде дезаш да 400 гектар лаьтта тІа. ХІаьта из дІайина даьннад 250 гектара, тІа ГІуйран ялаташ дІадувча дика къахьегама толамаш доах Чучуков Михаила, Киреченко Василя. ХІара денна механизатораш кхоачбу 20 гектарага кхаччалца рожь дІаде, из хул деш нормах 135 процент. Дика вІаштІехьдаькхад гурахьа рожь дІалера гІулакх Ленина шерагІча колхоза. Укхаза дІадийнад 150 гектар рожь. Хьанала болх бу механизатораша трактористо Рошкин Николая, сельщика Синюхаев Владимира.

Иштта барт тайна дІахьу гурахье ялаташ дІадер «Красный пахарь», «Коминтерн» яхача колхозашка а.

Еррига районе кхо эзар гектарал тІех дІайийнай из мах бола культура.

Е. ФАРИНЕВА.

КАСТТА СЕЯЛКАШ АРАЯРГЪЯ КХАШКА

Гурахь дув ялат дІаде деза лаьтташ аьха довлаш латт «Октябра 40 шу» совхозе. Долакха-Юртарча отделене лаьтта аьха даьннад. Цигара механизатораш шоай трактораца шоллагІча отделене къахьегамхошта новкъостал деш ба хІана. Укх денешка лаьтта оахаш 13 трактор я шоллагІча отделене. Лаьтташ оахача лаьха хьоккхамаш доах берригача механизатораша. Юкъера дІалаьрхІача хІара дийнахь 65—70 гектар лаьтта оах цу шийтта агрегато. Лаьтташ оахача къастта дика къахьег трактористаш В. Анохина, А. Казбекова, С. Галаборшева, З. Хучиева. Царех хІаране дийнахь 125—130 процент кхоачашъю шоай нормаш. Шендаь, кийчдаь склядашка латташ за ялатийна дІаде лаьрхІа фу а.

Иштта дика кийчдаь латташ а ялаташ дІадув техника. Укх цхьан-шин дийнахь гурахь дув ялаташ дІаде болалургба совхоза механизатораш.

Б. ГИСАРОВ.

Вай мехка гІолла

ДОАКЪАРИЙ ФАБРИКА

ХІара дийнахь эзар гергга комбикорм йоаккх Кубанерча Гулькевически комбинато. Хьайбашта, кхо тІарча олхазарашта, чкъьарашта доакъар кийчду цига. Укх тІеххьарча хана микроэлементаш, витаминаш, антибиотикаш, аминокислоташ, хьайбий продуктивность лакхъяра новкъостал ду кхийола а стимулятораш етташ кийчъю комбикорм. Кьавстта чІоагІа хоттташ я белково-витаминни оалаш йола шоі тайпара продукция.

Укх тІеххьарча пхе шера реконструкци еш хиннай комбинат. Кердачунна хийцай керттера технологически оборудовани. Хьалхьай 47,2 эзар тонн чуйоа элеватор. Цига оттаьй гаьнара плата температура мишта хойташ йола установка, карадерзадаьд элеватора автоматически кулгалдела.

Ялат дохадун цІенаун башия хьалаьь боалаш а цун, балха гаьнара кулгалдаьга вІаштІехьдаьхха я боалаш лат гІишлош ераш.

Комбината коа хьалье болаьй делнен буса 600 тонн доакъар кийчдергдола цех. Гранулированни комбикорм кийчьеча СССР-ерча цехашта юкъе эгтара йоаккхагІа хургьа из.

Леонид ХОЛОДЦОВ. (АПН).

ЗДРАВНИЦАШ ЮКХЕ Я

Советски Союза [redacted] предприятешка болх беш я 1800 санаторий-профилакторий. Цу тайпара здравницаш хьалхьай В. И. Ленина ваьча городе — Ульяновске а. Ший санатореш-профилактореш я цементни индустре боллайин ульяновски трамвайщикийн. Дукха ха йоацаш цу тайпара санаторий - профилакторий хьалхьай автотранспорта болхлошта а. Шоай смена чакхъьеча а балхах мукъаболча хана а укхаза боагІа шофераш, диспетчераш, кондуктораш. Лораша хьожабаьча тайпара кийчбу царна кхача, дарба ду цига. Цхьан путевка мах 115 сом ба, бакъда, клиенташа из гІулакх е мах боашаш ду е 15 сомм 30 кепиги мара дала ца дезаш ду. Вож ахча профсоюзо предприятеи лу.

Ульяновскерча автотранспортаний санаторий-профилакторий цу тайпарча дуккхача здравницел эргаш я. Профильни оалаш дола дарба ду укхаза наха. Профсоюзни путевкех цхьан ханна цига боагІа цхьа лазар дола нах.

Ульяновскерча еррига йоккхийча автотранспортни предприятешка болх беш я здравпункташ. Эгтара сихагІа дарбе де дезаш болар мел санаторе-профилакторе дІахьежабу цар.

Зоя БЫСТРОВА. (АПН).

ДУГА А ЧКЪАЬРИЙ А ЦХЬАН КХАЙ ТІАРА

Советски Союзе эгтара йоккхагІйолех Дагестански автономни республике эгтара хьалхара йолен дугеи чкъьарийн леладу плантаци хьнеш латт Кизлярски района Кирова цІерагІча колхозни боахаме. Цу тайпара плантацеш хьальергья республика чкъьарий лувцача боахамашка а.

Специалисташа даьча лоархІамех 524 гектара тІара шера ши «хьувкъам» — шийтта эзар центнер гарга дуген ворхІ бІаь центнер гарга вари яха чкъьарен бовккхаргба. Из плантаци хьалъярга дІадахар ши шу доаллаше а юхаметтаоттаргда.

1975 шу чакхдоаллаш Дагестанерча дугеи чкъьарийн леладеча боахамаша дІадоацаргья ши эзар гектар. Из баьхан долаш республика боахамашка хІара шера чуэцаргда 60 эзар центнер дуген йиъ эзар центнер чкъьарийн.

Юрий ЗЕНЮК. АПН корреспондент.

Азербайджански ССР. 25 шу хьалха 1945 шера август бетта эгтара хьалха Боздаг яхача лоам юхе Кура яхача хин йисте баькар гІишлошьераш. Укхаза хьалье йолайир Закавказье эгтара йоккхагІйола Мингечаурски ГЭС. Иштта дІайолайир город — мехка кердача индустриальни центрех йола цаІ. ХІанз цига беха нах 43 эзар совгІа сагІ ва.

Мингечаур тахан энергетикий, машинаш ерий, химикий, кІада дерий город я. Кура тІа хьабаьча Мингечаурски фордо йиш хилийтар декъача лаьттай бІаьн эзараш гектараш дийнъе.

Города предприятеш — «Азеркабель», «Азерэлектроизолит» яхача кхиэа хьоаса. наькъа машиний заводий, кІада деча фабрика, кхычар продукци вай мехка меттел цук доазонел аракхьа а йоалаш я.

СУРТАШ ТІА: В. И. Ленина цІерагІйола Мингечаурски ГЭС, кхиэа хьоеси беча завода хьалха латта болхло Татьяна Захарова (аьтта оагІорахьардар).

Я. Халилова сурташ. ТАСС фотохроника.

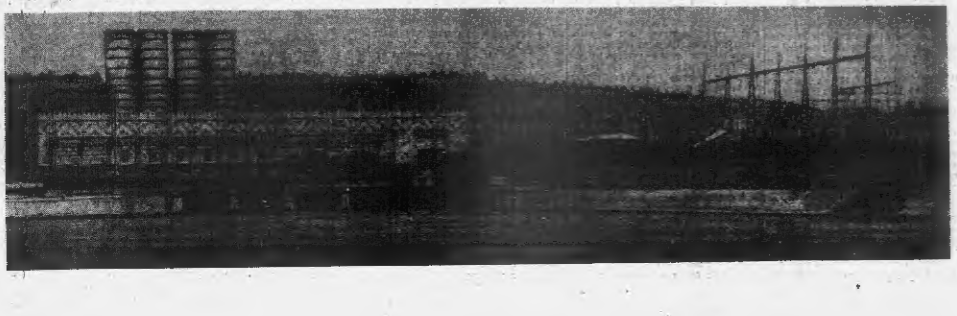

КХОАЧАМБОАЦАРАШ ДІАДАХАРА

ОТЧЕТНО-ХОРЖАМА ПАРТИЙНИ СОБРАНЕШКАРА

— Вай отчетни собрани ю Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дездаьча шера, — аьлар производственно - товарни контора парткома секретара нов. Кацевмана ше отчетни доклад ей. Дерригача советски халкъо санна вай а къахьегама доккхий толамаш даьхар из ЦІей дездеш.

КІезига дац карагІдийнна, доккхал де йиш йола толамаш. 1969 шера валови продукци арахецара план 102,6 процент кхоачашьяьй. Планал совгІа Даьхенна дІаденнад толашагІа доля мехкдаьтта. ТІеххкхочушйир коллективо къахьегама овсарле лакхьяра план а. 1969-ча шерац нийсдича 8,9 процент дегІаенай из. 102,5 процент кхоачашйир продукцина реализаци яра план.

Беркате къахьийгад коллективо укх шера дІабахача бархІ бетта а. Масала, валови продукци арахецара план 103,5 процент кхоачашъяьй. Эзараш тоннаш хул планал совгІа дІаяхьийтача мехкдаьтта продуктаех. Мишта яІаштІехьдаьннад коллектива уж толамаш даха?

ЧІоагІа уйла а еш дийцад коллективо производства торонех дикагІа пайда эцийта тоьдарах, продукташта кхом бара лоаттабу тІахьожам цІоагІабарах дола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо. Гучаьхар производстве пайда ца эцаш йола резерваш. Иштта кьоабальеп тІанйцар контора ерригача цехашка йийца йола Щекинний метод а.

Щекински опытах пайда я эцаш баьхара мукъваьлийта-65 сaг боллой ца тоъача кхича участкашка дІахьожаваьа. Духхьал цу гІулакхо эзараш сомаш кходаьд.

Дукха рузкъа кходеш а балхе овсарле лакхьеш а предложенеш тийначa рационализатораша юкъо дукха ба коммунисташ. ДІабахача бархІ бетта цар еннача 140 предложенех 31 эзар сом кходаьд. Содах бІарчача шера еннарел 23 предложени дукхагІа хул уж. Белгалбаьчl бедаш дика рационализатораш ба В. Г. Куркин, В. А. Шевченко, В. Т. Максимов, И. С. Савин, кхыбараш.

Производственно - товарни конторе болх беш хиннай 8 юкъьаьиара партийни организаци, 12 партийни группа. Производства дерригача гІулакхашта нахадлаш партийни тІахьожам лоаттабу цар.

Партийни собранешка дийцад производственни, политически, кхыдола дешаш.

Масала, «Производства къахьегама дисциплинен экономически эффективноста» аьнна повестка йолча собране коммунисташа гучадаьхар производствера дукха кхоачамбоацараш, хІаьта уж дІадахара хоадам болла аьнкьаш белгал а дар.

Политически сакхетам лакха болаш ба укхаара дукхагІбола коммунисташ. ХІана аьлча, нагахьа сaг вац лакхехьарчех юкъерчех дешара заведенешка е политически дешара школашка, кружокашка доша ца вагІаш. Масала, дІадахача дешара шера 106 сaг хиннав политпроса сете дешаш. Иштта, комсомольски политически дешара 2 кружоке дешаш хилар 48 комсомолец. Цул совгІа 48 коммунист дешаш хиннав лакхерча а юкъерча а дешара заведенешка.

Отчетни шера комсомольцех а иштта дикагІа болча болхлоех а дикка дегІаера ПТК партийни организаци.

Дукха дуаца йиш яр ерригача коллективана, коммунисташта, комсомольцашта карагІдаьннача дикана гІулакхех. ХІаьта белгалдаьккха деза парткома балхаца кхоачамбоацараш хилар а. Масала, къахьегама дисциплина телхаеш 20 моттиг хиннай. Моттигаш нийсьенний нах хьагуа ца балара собранеш ца хулаш, хиначул тІехьагІа лелара чакхйоалаш а.

Цу кхоачамбоацарех лаьца дар пренешка дукхагІбараша даь къамаьлаш.

— Ер шу вай вахаре деза шу ба, — аьлар № 8 йолча цеха электромонтера, комсомола комитета секретара В. Г. Чирвас. — Вай коллективерча комсомольцашта хьинаре къахьийгар укх юбилейни шера. ДІаелар Ленински зачеташ. Царех 14 комсомольца елар юбилейни медалаш.

ХІаьта хІанз беррига а комсомольцаш парте XXIV съезда сийна къахьегама вахте а этта хьинаре къахьегаш ба. Балха хьалхе лелаеча 11 комсомольца КПСС членалла кандидат хила могавеш рекомендацеш еннай оаха.

Бакъда, цунна цхьана кхоачамбоацараш а да комсомола балха юкъе. Уж дІадахара дукха гІулакхаш де деза партийни организаце а комсомола комитето а.

— Ярославски городской партийни организаце партийни собранеш яра практике, эделннарех пайда а эцаш ю оаха цехови собранеш, — аьлар № 2 йолча цеха оператора М. Такмачева. Цох дика беркат даьннад. Къахьегама дисциплина толлуш латт. ХІара коммуниста шийй балхах отчеташ ю.

КІеанга гІаьгІа ю вай собране баь сопаш кхоачашбара гІулакха. Из дидалийта мегаргдац керда хержача парткомо. Цул совгІа тоаде деза профсоюзни, комсомольски организацеита кулгалдела а.

Пренешка къамаьл даьча капитальни гІишлошъеча отдела начальника П. Г. Бурштейна, аьлар, генподрядчикаш бахьан цехашта реконструкци яра а иштта кердаяраш хьалъеча а балхаш юхасовцадаьд. ГІишлой материалаш догІа кІал яда. Цудухьа цигара кулгалхой бехктокхамо оза беза парткомо.

Комсомольски политдешара школа балхах дийцар цун кулгалхочо керттерча механика отдела нижеера, пропагандиста нов. Чапанова. Дика къахьегаш а иштта дешаш а ба кружокера дукхагІбола дешархой. Бакъда, керда хержача парткома дикагІа йоахо е еза цар дешара.

Къамаьл де дош лу ПТК халкъа тІахьожама комитета председателa С. Хупиевна. Отчетни шера болх беш хиннай 57 сaг чувоагІа халкъа тІахьожама 4 группех 4 постa. Оаха 14-аза теккар балха гІулакхаш, гучаьннайр дукха кхоачамбоацараш, уж дІадахара хоадам болла предложенеш а телаш гІо дира.

Цхьабакъда, ерригa группашеа яцар дика болх беш. № 8 йолча цехера нов. Петухов керте латтача группо бІарчана шера цхьаккха хІама даьдац. Цаца партийни организаци хьажа еаар цун балхага. ХІанз керда парткoм хоржача хана дІа е яздаь дІахо тІахьожам лоаттабе беза цу тайпарча гІулакхашта. ХІаьта тохкам бича гучадаьнна кхоачамбоацараш дуаца материалаш дикагІа гургйолча моттигашка хьалъеттийта еза парткомо.

Кхоачамбоацараш дукха нийсденнадале а план массаза а кхоачашъо оаха, аьлар № 3 йолча цеха начальника нов. Д. Цыбина. Яьсса вагонаш хан - ханнахьа хьатІакхувлар а иштта хьалйизараш сиха дІоерзахар а тха балка керттерчарех цаІ дa. Цу лоархІамерча гІулакха тха кІезига йоакхо ю машинаьхье болхлоша. ХІанз а болх беш йоацача 18 «1» установкана еннача плано лерттІа дІабахийтац тха болх. Иштта во болх беши кІезиген а автопогрузчикаш а. Цу гІулакхий лаьрхІа уйла еш хила беза керда хержача парткома членаш.

Кхоачамбоацараш гучадоахаш, уж дІадахара де дезараш дувцаш дар коммунисташа парткома члена Т. Найденовас, лаборатора начальника Н. Шпичкос, управленица заместителa З. Судямоес, кхычар собране даь къамаьлаш.

И. Кацевман юха а производственно-товарни контора парткома секретаралла хоржаш чакхбаьлар собране болх.

М. ТУМГАЕВ.

ПОЛЬСКИ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКА. Дуьне йоалагІа тІом хиннача хана Варшава 90 процент гаргга йохаьяр. Доладалаттар цІенош, къьнаре двореаш, Вислана тайхха тІаьш, заводаш, фабрикаш, музеяш, школаш. Халкъа Іаьдал эттача цералшка ехача города метта хьаьй керда социалистически город. Мукъаяьххача хана деца таккална Варшаве хьалдаьд тІом болабаьлалеьа хиннарел дукхагІа нах чубаха цІенош.

Сурта тІа: Иерусалимски Аллеяи Светокшишка улицеи яІашагІкхета са.

ЦАФ—ТАСС сурт.

ХАЛКЪА ТІАХЬОЖАМА ДИКАГІЙОЛА ГРУППА

Кхай участкай картограммаех пайда эцара тІахьожам лоаттабар, республика боахамий кхай тІарча лаьтта химически состав тахкар, цунна опыт яр, из удобренешна хийцдар, доакъарии баьцаштеи анализ яр, — уж дешаш да Нохч-ГІалгІай республикий агрохимически лабораторе болхлоша хьалхашка латтараш.

Укхаза болхдий коллектива болхха яц, беррига а 30 сaг мара хургвац. ХІаьта а лоархІамеи чІоагІа эшаш ба цар беш бола болх.

Контролерий группа 5 сагах латт. Цу группа чІоагІа новкъостал ду лаборатора кулгалхоштен, парторганизацеи. 1969-ча шера дена иттех проверка яьй контролераша. Цар шоай керттера декхар лоархІ къахьегама дисциплина чІоагІьяр.

Приборашта, оборудовани, иштта автомобильни транспорти лораеш лелайта гІерт контролерий группа. Лабораторе цІена лостам болаш хиларга хьож контролераш.

ХІара шоаш еча проверкана акт оттаю. Цу тІа белгалдоах кхоачамбоацараш, уж дІадоахаргдолa паькьаш хьех. Шера 2—3 собрани хул контролерий группа. Собране проверка итогаш ю, чІоагІъю балха план. ХІаьца уж собранеш шера дІелита а. Тхона уж дукхагІа хилча бакъахьа хет.

Вестибюле дикагІа гургйолча моттиге оттаьй контролерий уголок. Укхаза хьалтехаь группа члений список, балха план, тІеххьарча проверках оттаьнa акташ. Иштта бІаргагучае кхайнаеча яйк контролераша беши балхе отчет.

Контролерий группа председатель А. Никитина хиннa шийй новкъостий кьоагІа а. Ше яра цьаца хІама кхоачашдаш, хІамах ца йоалаш хилар, чІоагІа яккъа доал цунна болх дІашІехьалехкара.

Дика болх беш, шоай декхар дика кхоачашдеш ба группа членаш бола Л. В. Ванинина, М. А. Ксенофонтов, Полунина.

И. РОДИН,
Грозненски района халкъа тІахьожама комитета штате воаца инспектор.

Республика пропагандистий І-ча съездага

СЕНАХ ЛАТТ ПРОПАГАНДИСТА ГОВЗАЛ

«Новогорский» комсий совхозе къахьегами кхерамлеи техникех лоралра инженер Гиназов Имран Махдиевич марксизма-ленинизма лардий школа пропагандист волаш а яІаштІехьъаккха меттел, дег кхетамца бу школе болх, пропагандистски балха яйша вола энтузиаст ва из.

Нов. Гиназов Имрана творчески бу болх, цо халдаш лех керда формаш методаш, школе дешашбарий дегаеги кхетамгеи бода вийь. УІла ийса а тешартволаш а яІаштІехьъяккха меттел, дег тІара нахаца къамаьл де, уж шийна гаргаоза, эгара хьалагІа, ирагІа дола дешаш къоастадара новкъостал де ховчун мара хилац дика толамаш. Иштта ва Гиназов Имран.

Цкъа шийй балхах къамаьл деш, цо аьлар: «Новогорский» комсий совхоза парторганизаце йолча марксизма-ленинизма лардий школа пропагандист волаш сона гучадаьннад бокъонца яІаштІехьбаьккха пропагандистски болх программи материал кийчъяра дикагІа йола формаши методаши халдаьза лохаш хиларца, дешабагІарий аудиторера болх яІаштІехьбаьккхарца, цар цІогІа шоаш дешаргдолаш гІулакх дарца бувзабенна хилар».

Занятеш е кийчлуча хана Гиназов Имрана массе а совгІоралла Іомаду могадаь литература, цун конспекташ, лекце план уиттаю. Къьстта кийчлу из хила йиш йолча хаттарашта дика доашхаш жоп далара. Школе дешабагІараш тайп-тайпара нах ба. Уж ба совхоза шофераш, агрономаш, комсаш кхсераш, болхлой, кхыбола специалисташ. Цар дог-безам а болаш лакхбу шоай политически сакхетам. ТІагІертта а лоаш а Іомаду цаь КПСС истори, политически экономи, философи.

ХІара занятена лаьрххІа, программах йола материал яттача, кхетабергболча меттаца, дика йоашхаш хьехалургйолаш Іомавала веза пропагандист.

Къаьстта терказ тІабохийт Гиназов Имрана дешархоша материал шоаш Іомаяра, цар конспекташ уиттаяра. Шеволча деша вагІача сагага учебникаши тетрадаши да. ХІара деша вагІача сагаго пропагандиста хьалхленца конспекташ уиттаю.

Гиназов Имрана къаьстта терко ю Іомаль материал чІоагІъяраи дешаш барий знанеш мишта хараи дика форма йолча собеседованешта. Хьалхехьа а дІахайтача хаттарашта жоп далара кийчлу дешабагІараш. Цар Іомаду могадаь литература, конспекташ уиттаю. Масала, «Капитализм йолча хьара товарни производство» яла тема Іомлеча хана пропагандиста М. Рансовайна тІадиллар, ше пайда ийцача литературах аргІааргача заняте хувцилга.

АргІанарча заняте М. Рансова дика доашхаш дийцар капитализм йолча хьнарча товарни производствах, ше пайда ийцача литература хьалда йолча материалаца из хуаза а дувзаш. Кхетадеш ца дий иштта кийчвала невзаш пропагандист а хилар.

Школе собеседовани чакхйоал дешабагІараша диза дакъа а лоацаш, цхьанне аьнар вокхар хьаьл а дузаш. Цу тайппара, дика Іомайий чакхйоал материал. ХІара шера итогови занятеш тІа дешабагІараша хьаьокх марксизма-ленинизма знанеш кІоарга а чІоагІа а йолаш шоаш хилар. ХІаьта ца харо царна балха тІехь доккха новкъостал ду.

Организатор хулга пропагандиста да дешабагІараша кІоаргга кхетадергдолаш, цар коммунистически мировоззрени хьахургйолаш, вахаре кхетамца нийса никъ лаца ховргдолаш, шоай посте цар творчески къахьегаргдолаш, вешта аьлча коммунизме бодача новкъа чакхагІа дІахьалхашка валара эша ерриге торонаш лахеи царех биззa пайда эцеи ховргдолаш марксизм-ленинизм дІайовзийтар. Из хара марксизм-ленинизм йовза еза, къьаста наха ше дІахьехаш дола предмет. Іайха пропаганда ехь моттиге технически, экономически, агрономически знанеш хила еза. Пропагандиста довза деза ше къоастаде деза херрига дешаш. Уж хІамаш дика дова Гиназов Имрана.

Из агроном ва, цунна дика довз совхоза коллектива хьалхашка латта дерриге декхараш, цо хадданза юз Іомаеш йола материал цу декхарашца.

Парте идейн пропагандист хилар чІоагІа бехктокхаме дола партийни гІулакх да. Цу гІулакха дІалу Гиназов Имрана шийй ерригa знанеш, хош дар, опыт.

В. БЕТРУЗОВ,
КПСС Надтеречни района политически дешара кабинета заведующи.

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Шера ткъо миллион тонн мехкдаьтта даккхара инициатива дІайолаьраш ба «Октябрьнефть» НПУ мехкдаьттахой. Цу даькъе чІоагІа къовсам лоаттабу «Грознефтеразведка» треста Октябрьски кІоарга бурувдеттача контора бурувдеттараша. Хьалха латтачарех я бурувдетта мастер Касьянов Геннадий Евгеньевич керте латта бригада. Пятилетка тІеххьарча шера бурув тоьара план кхоачашъяьй цо. ХьатІадоагІача шера чотах хІанзлехьа 26 метр бурув тохад бригада. Иштта дика къахьегаш аьы а бурувдетта бригадаш я конторе. Таханарча денга кхоачаш ийс бетта план кхоачашъяь пхи бригада я цига. Царна юкъе а бурувдетта мастераш. В. М. Коробов, А. С. Болдырев керте латта бригадаш.

В. ГЕНЕРАЛЕНКО,
Октябрьски кІоарга бурувдеттача контора плановя отдела начальник.

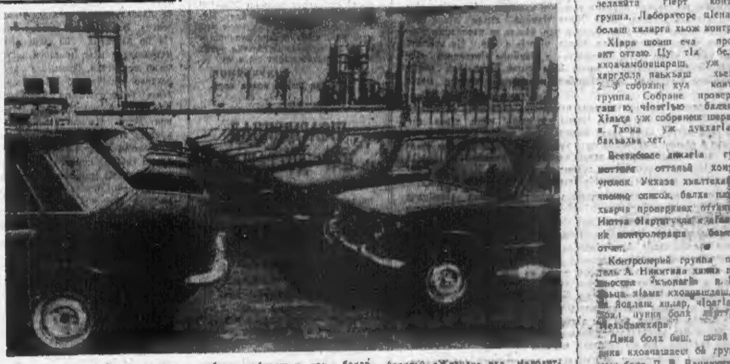

Волжски автомобильни завод. Укхаза хІанз а болх беш ба гІишлошъераш, бакъда, катозаводаш производство кардерзас болабеннаб. Чакхдаьнна доллаш латт прессови корпуса хьалхарча аргІанара балхаш, болх бе йолаийтара кийчъеш е чон - болат лоаладу а кхийола керттера а цехаш. Пуско - наладочни балхаш автомобилаш яІашагІъехкача кхьчад.

Къьнара волжски хема эмблема радиатор тІа а йолаш йоллаьй «Жигули» яха малолитражни автомобилаш.

СУРТА ТІА: Волжски автомобильни заводо эгара хьалхара «Жигулеш».

А. Банова сурт.
ТАСС фотохроника.

ВИБРИОН ЧУЛАЬЦАЙ

СССР унахцІено лоралра министерства хоам бир Астрахане, Одессе, Керче Эль-Тор яхача холерах нах цамогаш хиларах. Советски Союза цу городашка хІанз гІулакхаш мишта дуьлар дийхар Кердачуя кепайоазон Агентства корреспондента Винокурова Светланас АССР унахцІено лоралра министра заместителага Бурназян Аветикага.

Мишта дикка доагІа вибрион Эль-Тор ца иржийта новкъа ерригa йолкъаш ехийолланехь, Астрахана лоалакарча шии городе инфекци кхачар, мишта къовсам лоаттабу холерица?

Таханарча дийнахь Астрахана районе нах цамогаш хилар практически дІадаьккха. Бакъда дІахо а деш да профилактически лазара духьалара эпидемиологически гІулакхаш.

Дукхха а дукхагІа бола баха нах водопроводашеи канализацеи ІалашбаьЧа хьалашка холера даьржад керттерча даьхье уж системаш ехаа хиларах е вибрион йоаллачох дІакхетарах лазар гучадаьннача хІара клинически лоархІама моттиге, унахцІено лоралра Дерригдунен Организаце даннеех, цхьаккха а лазар хилара белгало йоаца инфицированни иттнегара бІаьнкега кхаччалца сaг хила йиш я. Холерах цамогаш болча нахагара меттел царех беттадуш хиннача, инфицированни болчаргара а вибрион хьайоалаш хилар дІаьхлу кІиргарa итт денга кхаччалца. Цу дерригача хІамай лоархІам бича кхетадеш да вай унахцІено лораяро мел чоалхане декхар кхоачашде деза.

Хетаргахь, тхона эгара халагІа да лазара кхераме хилар массе тейпара цІахайта доллашехь, дукххаьбараш лорабалара бийлуш хилар. Астраханаца доазув долаш ядача Советски Союза районашка нах дІаюха ца ухийташ оттадаьча доазонел тІехбовла гІертар. Эгара дукхагІа хало тІаоттаю автотуристаша — «руль лаьца» мехка гІолла тобоахаш шоай отпуск дІакхухьараша. Карантинни районе болчарех лораш хьежа чавх ца ваьийнача хІара сaго (дукхагІа даьхье цунна хац ше лорашка гІоадa чакхрала веій, хІана аьлча из клинически мосаш вaй) лазар дІадоаржаде, из хьахиннчара кхыча районашка кхачийта тарлургхилар кхетадаи. Хила йиш йолаш да Астраханера холера «ларах» кхыча портови городашка балача наха лазар хилар.

Керчахи Одессахи аьлча, Советски Союза цу городашка дІаха нах цамогаш хулга дІадаьккхад. Ала йиш йолаш де хІинз укх сахьата хьал кхерам болаш дац, инфекце кхувраш довзув оттадаь чудерзадаь а практически диэза дІакъоастадаь а даьннад, аьлча,

Лоацца мишта юцаргъяр инфекци дІа ца иржийтара СССР унахцІено лоралра Министерства дича гІулакхий система? Цу тІехь малагІа новкъостал Министерствана ду бувзаьма средствеш, транспортни кхьйолчеи организацеша?

Нах дІа-юха кхуала, товараш, бокхьалдар аьлча халкъа боахама геттара боккха мухь кхухьа цхьаккха а транспортни, машиникъеа, авиационни учреждени яц, хетаргахь, эшаш моттиг эттача рaьза а хинна тхона гІулакх дергдоацаш.

Халкъа боахама социалистически система йиш хилийтар лоацача хахьагучаланначара лазар дІа ца даржийтара эша экстренни карантинни гІулакхаш — практически эгара тешаме йола гарант лоацача хана геттара чехка еттае. Из дара санитарно-эпидемиологически служба унахцІено лоралрон меттел, цхьайолча министерствашта а низ тІабахийтен хьалда яІаштІехьаькка гІулакхаш дец дийзар.

Кхетадеш мадий, эгара хьалха транспортни балха режим хувца йийзар. Ховш мадий, Малхбузен Европа — Иран яхача лине тІа гІолла хьош бола мухь Астрахане тІаботташ хилар. Цу лине болх лерттІа белга ца доладеш дита дезар, йоккхача портови городе геттара цІенхашта дола карантини гІулакхаш дешше а, халкъа боахама беррига лоархІамера мухь, мехка чура а дунен халкъашта юкъера а бар, пухьале йоацаш дІаккухьаьга де дезар. Советски Союза дукхача служба яІашагІкхийтта болх бар бахьан долаш из гІулакх дудеза. Астраханера, Одессера, Керчера экономически вахар хила мадоагІара да, оаха цу городашка нах чун ареи ца боалавтарал совгІа, кегабенна нах дІаюха делийга соцадар духьа цхьайолча портови моттигашка евкь бийхкабиле а. Мадарре аьлча, путевкаш а йоацаш Крымеи Кавказеи курортий зонашка «шоай лоІаме бовгІа» нах ца боккхийташ хайна соцабир. Къаьстта уж районаш ахканарча хана отпускагІа болча наха геттара хьалдаьхні хул. Санаториешкеи пансионаташкеи хий, кхача дика хилийтара чІоагІа тІахьожам лоаттабу, гигиена ерригa правилаш лелаю. Геттара хьалагІа да уж гІулакхаш де организаций дІовлаш вай мехка ваьлбехьа болхача наха.

Холера свина дола лазар даржара наькъаш тедар, цунах нах цамогаш хулга декхар — из геттара хала гІулакх да: гуча ца воалаш аиссача инфицированни волче цхьан саго, вибрион йоаллаш волчо нах цамогаш бе тарлу.

Кхетадеш мадий, духхьала цхьа организацеонни гІулакхаш, боккха лоархІам болаш уж дале а, кхоачамболаш ца хилар. ЦуІдухьа беррига детабуам беш бола, че телха нах дІакьоастабу. Больницера араваллийташ лазар хьадалара цхьаккха кхерам боацеи виззa унахцІена волаш сaг мара. Иштта тІахьожам лоаттабарца юкъзенна ерригa расходаш шийна дІатІаэц пачхьалкхено. Детабуам баь къовстабаьча наха медицински новкъостал дарали кхача балараи солгІа, шовзто доагІаш хинне алари, командировочни лу.

Цул совгІа оаха нах къоастабера пайда эц ерригача средствех торонех — медицински хьожидга яІаштІехьдаькка а лакхдаь а хила йиш йолча теплоходех, пароходех. Бокъалдар аьлча уж унахцІена, дега тоам бери пайдане дари цу тайппара яІашагІтоха ховш бола вах ба: са а дої, лораш хьежий чикх а боал. Духхьал цу тайпара йиш хилар аьхкий астраханашта сомаш, харбизаш, пасташ чуэцаш новкъостал деш хинна пхи эзар сaг вола студенчески отрядаш Астраханера дІаяхийта.

Карантинни районашка тьоьаьа, обсерваторешка бІах беча медицински персонала холерана духьаларча вакцина наха тох йолаш йолла праидашашка хьежжа.

Обсерваци холера даржара новкъа йолча эгара тоцаметарех йола царт а. Инфекци потенциальни дІадаржар дукхахха дІадаккха йиш хулийт цо. Холера мелача формах хилча моллагІа а кхьалоа чеппа хиьна пра лазар свини хулалургда, МоагІа лабораторийн токкамаш даьнул тІехьагІа мара оцуе йиш яц цун диагноз.

Советски Іадмавона кІезига хІама дадьац холера диагностика эргакьахха товира. Хьаеш я еІоагІа хойоийта хІамаш, люминисцирующи диагностически морзаш, бактериофага чІоагІа дарбане йола препараташ.

Астрахане, Одессе, Керче аьча профилактикал холера хиннача маха дарбе де доладича укхой бизза берааьу. Холера тьалнйрен дегІидерен хьакъехьа Іилмана хІанз дукхха хІама ца довзе а, бокъонца бизза тешам бола терапе методаш хьаьй. Ченна хула интоксиканци йолае йиш хулийт цар: туха берхІаш, электролитанца йиш хулийт организмах дІаьнна гІоадал юхаметтаоттае, антибиотикаша, керттерча даьхье тетрациклинови мугІара ераша, — холера вибрион тоІае.

Къьнара, бакъда хувцалургдоаца бакъдар да: дарба де Іомрваларал гаьнна толашагІа да лазар хургдоаца хІама дар. Советски унахцІено лораяра болх массаза а лазараш, эгара хьалха — инфекционни дараш ца хилийтара лелаеча профилактика принципа тІа латтаб. Укхаза оаха чІоагІало лувц вай профилактически медицина Іалаьмате йоккхача опытацеи цунца карагІдьнннарищеи, социализми хьальяра толамаца. Духхьал бахача цакъа вахара — культурно-бытовой хьалаш хадданза толлуш хиларах, нах чубаха цІенош хьалдарах, геттара йоккха водопроводий системаш яхарах йиш хилар мехка хулача инфекционни лазарашта, къаьстта аьлча ченна хулача пра ча инфекцешта духьаларча профилактике шерра санитарно - гигиенически гІулакх де. Ала деза холерица къовсам лоаттабеча процессе, оаха, цун профилактикан дарба дарех методаш эргахкья товени керда араш хьесаш хилар. Тетрациклин вибрионна чІоагІа духьал отташ хилара лоархІам а ба, оаха яІашагІтех боккха на городе бахача наха тетрациклинопрофилактика яр.

Укх шера 1 июле чІоагІделар хий латта моттигаш лаьттен бІехдаларах лорадара, предприятеш дьальечи эгара хьаьха очистни сооружени хьальехийтара санитарно-унахцІено гІулакхаш оттаде е пачхьалкхенна ерригa бокхьаа организацеш, министерствеш, ведомствеш декхаргиелa еш дола СССР Лаврехьарча Советo тІаница законодательство. Со ала гІерт лазар дІа ца даржийтаи соцадар — из хьалда а кІоргта а яІашагІтехa кампане хинна ца Іеш, эгара хьахьарча аргІанна пачхалкхено, унахцІено лорара советски система хьадаьза инфекционни лазарий профилактика яьча тІерон, результат я.

ХІанз чІоагІа лакхвьЬ территореш санитарни йоагІача бесса лоаттаяра, водопроводашеи канализацинни сооружени бечa балха, кхачех продукташ дІаоттаяь доаттаеш лоралра, дІа-юхи яхьара, кийчъяра, реализаци ярa пачхьалкхено лоаттабу тІахьожам.

Советски Союзера довзоа декъа дІа мел водачоа холерана духьалара мяха тохаргболаш решени яьй. Цу тайппара, советски санитарно-эпидемиологически службе, унахцІено лоралра система долла хІама ду вай мехкашe дойзув долча пачхьалкхенашка инфекци ца кхачийтара. Вай мехка цхьайолча городашка холера хьоаи этта во гІулакх хьехиниад из инфекци иьржача мехкашкара вай мехка хьаярах. Цудухьа тамаш е эзаш дац цу мехкашнара СССР-е боагІача кхыча мехкий хоадонa болча нахагара а холерана духьалара прививкаш ярах йола сертификаташ вай хьехаш хилар.

Дарба деча профилактически учреждениеша толамца болх бара эша хилиза дарг мел доаца хьалаш яьхилийтад Советски пачхалкхено. 1970 шера унахцІено лораяргеа финансически культураги дІаяхийтар. 9[illegible] миллиард сома расходаш. Шерагара шу массаза доал дукхагІа хул вай мехка лораш: хІанз вайнге ва 63[illegible] эзар лори 2 миллион совгІа медицински боллой. Іалаьмате доккха новкъостал ду тхона партийни советски организаша. Кхетадеш мадий, иштта масштабаш хилча медицински персонал е ахчан средствеш ца тоъш хиларца дувзаденна башхо йоккхий халонаш тхона хулаш ца хилар. Тхо дизза Іалашдаь да кхоачамхилал йолча вакцинацша, морзашца, медикаментацаша, лазар малагІа да къоастдара оьшача лабораторни балхаш.

Вай мохк Іалаьмате боккха ба, вайга йиш я моллагІа а ресурсаш — медицински препараташ а яІашагІтеха медицински бригадаш яІаштІехьа доашаш хьал эттача районашка кхачийта. Ираза, из де хила хІама яха хІанз, гІулакхашта дела ча, оаланге а яц.

Астрахане, Керче, Одессе холерах нах цамогаш хулга дІадаьккхар вай. Со тешаш, из хьарах хьехинар а укх гаргтарча хана дІадоаккхаргхилар.

Хьинар лаьІ ца деш

КПСС XXIV съезда сийна йола къахьегама вахта дика дІахьу Грозненски локомотивни депо коллективо. Локомотивашта ремонт яра август бетта план тІехкхоачашъяьй цар. Хьинаре къахьег инга дизельно - заготовительни цеха болхлоша. Цар ремонт ю приборапш тІехдика яра хьаьаь. Шоай резервах биззa пайда а эцаш, къьона оатхалаш тоа а еш, производствана мхьехахкьарах укх шера пачхьалкхенна кхоадаьд 8500 сом. Укх сентябрь бетта а лохдалийтац цар уж къахьегама толамаш. Белгалбаьнна дика къахьег слесараша Назаренко Михаила, Хамиев Ахьмада, Вахтин Павела, Игнатов Якова, Шалашова Владимира, кхы дукхачар.

Г. АНОХОВ,

КПСС ЦК ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ—ВАХАРЕ

ЮРТА БОАХАМ ДЕГІАБОАЛАБАРА ПРОГРАММА

ЮРТА боахама дахьхьера парте аргІанаре декхарш дийцача КПСС ЦК июльски (1970 ш.) Пленума сецам тІа яздіна: «Хьалха а санна кертера проблема ялат дукхагІа даккхар я», аьнна. Ялат кертера кхачан культура я. Хьайбай боахам дегІабоалабара а хоадам беш йола фактор я ялат.

ЛоархІаме карагІдаьнна хІама да ялат хьувкъадара хьалхарча боарамал тІехдоала магар а. Иттеш шераш дІадахад мехка юккъера лаьрхІача гектара тІара 8—10 центнер мара ца йоалаш. Укх дІадахача дикъ шера мехка юккъера лаьрхІача гектара тІара 13,2 центнер яьккхай. Юккъера лаьрхІача мехка шера валовой чуйиша ялат 1966 — 1969 шерашка 162 миллион тонн хилар.

Нохч - ГІалгІайчен кхашка уж кхычарел дикагІча ІаІама - климатически хьалаш долаш хилар бахьан долаш хьувкъам тІех хила беза. Республике цу шерашка юккъера лаьрхІа гектара тІара царел хьалхагІа дІадахача дикъ шера хинначул 17,6 центнер ялат даьккхар, е 1,1 процент дукхагІа. ХІаьта цхьацца долча боахамашен бІарччача районашен кхы а доккхагІа хьувкъамаш даьхар. Масала, Гудермеса районо 6,2 центнер Шелковской районо 2,7 центнери лаьхбаьб хьувкъам. Наьсарен района «Экажевский» совхоло дикъ шера ялат хьувкъагІа гектара тІара лерхІаш 5,9 центнер лаккдаьд.

Республике 1966 — 1969 шерашка юккъера лаьрхІа шера валовой чуйиша ялат царел хьалхагІа дІадахача шерашка хиннача 8 эзар тонн дукхагІа хилар.

Уж доккхий толамаш да. Бакъда, цар кхоачаидац паччахьалкхен лаххдениа хьаштеш. Парте керда боарамаш белгалдаьхад. ХьатІадоагІача пхе шера мехка 195 миллион гІаргІа ялат даккха лерхІ. Иштта ялат дакихара из пятилетка чакхІоалиш шера 205—210 миллион тонн ялат даккха дезаргда. Экономисташа даьча лоархІамех шера бахча нийса сага сих цхьа тонн ялат даккха деза, тІаккха из хул шера 240 тонн ялат даккха дезаш.

Ялат дІадув лаьтта дукхагІа ахарна ялат даккхара торонех бизза пайда ийша баьшаб. Мехка ялат дукхагІа даккхара на! мара боаца ник ба боахам интенсивно лелабар. ГІулакха из оагІув В. И. Ленин ийшай, цо юртбоахама производство эргаяккха тоаяр дувцаш яздаьча хана. Из да «...ЛаьттагІа дІадохийта капитал дикка дукхагІча боарамех дахийтара производства способеш хуна еза, техника эргаяккха еза, дукхагІа ялат вьасе еза керда машанаш, кхаш леладара керда системаш, доатам леладара, продукташ дІаххахьара, иштта кхыдараш, кхыдараш дара керда способаш», — яхаш яздаьд цо. (Сочиненей бизза гуллам, т. 5, оагІ 101).

Даьча лоархІамаца хьахьожа юккъера лаьрхІа гектара тІара кхы а 4 центнер дукхагІа ялат хьувкъвале дезаш хилар. Цу тайпара, пятилетка чакхІоалаш мехка юккъера лаьрхІа гектара тІара 17—18 центнер ялат даккха деза. Из доккха а чоалхане а декхар да. Бакъда кхоачашдулургдолаш-м да.

Къахьегама овсарле лакхье лерІаш лаьттанцара йоахача культурашта интенсификаци яра партен правительствон оттадаь гІулакхаш да: культураш майоагІара хьожаеш лаьттaшка дІаюкъга, лаьтта дикагІа тоаделга, юртбоахама балхаш махулла лоаларІча хана чаккдоахилга, Агрокультура лакхъяра керттера дар да юрта боахама материально - технически база чІоагІъяр. ХІанз юккъера лаьрхІа колхозага кхоач 50 совгІа трактор, кггаш мухь кхухьа автомобилаш, комбайнаш, электромоторaш, кхы дукха техника.

1966 — 1969 шерашка варол хьалха дІадахача шерашкачул 251 эзар трактор, 55 эзар ялат чуэна комбайн, 163 эзар мухь кхухьа автомобиль, кхыйола юртбоахама техника, лоаца аьгча, 1 миллиард 100 миллион сома мехьа машинаш дукхагІа кхачар мехке юрта боахамга.

Цецоаккхаш доля хувцамаш динад Нохч - ГІалгІай АССР юрта боахама материально - технически базе 1969 шера. Республика кхашка болх беш яр 5600 совгІа трактор, ши эзар совгІа комбайн, 2900 мухь кхухьа автомобиль дукха кхыйола техника. Укх пятилетка кхь шера керттера фондаш 18,2 миллион сом е кхоагІа дакъа лаккхьелар. Республике юккъера лаьрхІача юртбоахама артелага 22 автомашина кхоач, хІаьта цхьадолча боахамашка 60-кега кхоачаш а я уж.

Бакъда цу доьже даьхача толамашц дІанз кхоачам бац агротехнически дахаш а лораеш болх бера. Масала, ка бола ялат чуэшгга 30—35 ди дІаьхлу 8—10 дийнахь йсте дала дезача метта, оахам деш 10—50 ди доакхх 20 дийнахь йостедала дезача метта, фийг бола ялат дІадувш 12 ди доакхх 6 дийнахь дІадоина дала дезача метта. Из ду ялат чудача хана из ца дойтара беррига цих ГІабахийта безача хана. Цу лоархІам а беш КПСС ЦК июльски Пленума тІахьайхар юрта боахама дикка дукхагІа техника хлара. Кердача пятилетке колхозашкеи совхозашкеи кхоачаргья 1700 эзар трактор, 1100 эзар мухь кхухьа автомобиль, 541 эзар ялат чуэна комбайн, дукха кхыйола машинаш.

Интенсификаце шоллагІа йола фактор я цесе оагІоразьара химизаци яр, дикагІйолча удобренешцен бальоагІашта эе деча садоалача хІамаех а лазарех а лораеча средствашцен ІалешІе еза колхозаш совхозаш.

Минеральни удобренеш тохарах боала пайда цу е вокх зоне лаьтта дика во хилагга, хоттамаклиматически хьалхашка хьадоча юртабоахама шера башхалонашка хьежаб хурда. Къаьстта дикача хьалашка, агротехника лерттІа хулча, минеральни удобренеш нийсса техача хьувкъам 2—3-зза лакхлургба. Опытни станцейн хьыча юртбоахама Іилма учрежденейн даннех, нагахьа сенна ергача агротехнически мероприятех хьаьхуш хьувкъам 100 процент хулча, минеральни удобренеш тохарат хьахулача хьувкъа мага 30—65 процент кхоач.

Химически удобренеш бьнорІаш лорайра средствашш юкъеэшаляр цхьа моллагІа дола хІама дац. Пайда баргболаш дІакхийта ка деза уж. Вай кадрий теркам цуна тІабахийтар Пленуа. Бакъда вай республике малгІара тохаш удобренеш, цудухьа хьувкъам лоха а ба. Кхыча тайпаргарa дашха лоагІаш дац Грозненски района колхозашкеи совхозашкеи ялат кІезиг хьайкъа хилар. Укхаза дикъ шера колхозашка 4 проценти совхозашка 9 проценти кІезигагІа хьувкъадад ялат. ХІаьта цу района № 1 йолча шурйн совхозе 29 проценти №2 болча баьнадаарийн шурйн совхозе 43 проценти лохбаьб хьувкъам.

Удобренеш бовгІаш бола мах а беш, уж пайса а шоай ханнахьа а еккаьа боахамаша чІоагІа хьувкъайир юртбоахама культураш. Масала, Сунженски района «Победа» яхача колхозе юккъера лаьрхІача гектара тІара баьнча хьувкъам 28 центнер хилар. ХІаьта иштта хьувкъам даим боккха а би. Цу боахаме минеральни удобренех пайда ийбу органически удобренеша цхьана.

Юрта боахама химизаци еагга из да баьнорІаш садоахкачь хІамеха лазареха лорееш йола средствашца шерра юкъейоалаеcга. Уж юкъейоалаярах мел боккха пайда бола дика хьахьокх баьнорІаш лорайра Ерригсоюзни института данеша: гербицидаш кхыйола ядохимикаташ юкъейоалаярга дІабодача сомах 12 сом пайда боал, хІаьта цхьаволча технически сомий-комарий культурашка уж дІаяхийтача 100 сомага а кхоач. Химизаци боаккхача пайдане хилара лоархІам а ба. Пленумо кердача пятилетке 7,5 миллиард сома мехьа минеральни удобренешш баьцоагІаш садоалача хІамаехи лазареехи лораеш йола средствашш аракеш оттадаьд.

Юрта боахама интенсификаци яра кхоалагІа бола доттам ба лаьттаьча мелиораци яр, вешта аьлча хий диллар, тІоадал латта лаьттам доквадар, мистача лаьттанца кІир пиллар, дирача лаьтта гаш яиллар, кхаш, хьунаш лораеш ду а кхыдола а балхаш.

Лаьттаьча мелиораци ярах мел пайда бола дика хьахьокх укх данена: хий дехкача лаьттара дуккхача боахамаша, кхьмеггел бІарччача районашэ а гектара тІара 35—40 центнерал кІезигагІа доацаш ялат доакх. Из кхы а дукхагІа даккха йиш йолаш да. Хьувкъам лакхаро цей аргІаш лоаду продукци яккхарга дІадодар.

Ялат хьувкъадара йоккхий торонаш я Нохч - ГІалгІайчен колхозашкеи совхозашкеи. 1969 шера республике дар 102,2 эзар гектар хин декха лаьтта. ХІама ца миннаш 20 процент ялат дІадув цу лаьттaшка, цунах Шелковски районе — 76 процент «Терский», «Атагинский», «Горец», «Ингушский» яхача совхозашка 72, 75, 65, 92 процент дерригача дІадувча ялатах хий дехка лаьтта ду.

Юккъера лаьрхІача 1966 — 1968 шерашка республике хий дехкача лаьттaшка гектара тІара даьнна ялат 23,1 центнер яр, хІаьта хий ца дехкача лаьттара — 16,2 центнер, цариа гуракьа ду кІа — 23,3 — 17,5 ялата лаьрхІа хьажкІаш 24,7 — 13,6 центнер, вешта аьлча хий дехкача лаьттан хІара гектара тІара 5,8 центнер кІан 11 центнер хьажкІаш дукхагІа яьяр. 1969 шера опытно - мелиоративни боахамаша хий дехкача лаьттара гектара тІара 29,3 центнер кІан 31,7 центнер хьажкІаш якар. Кхы а дукхагІа ялат даькхар хий дехкача лаьттара «Ассиновский», «Лермонтовский» совхозаша — 54, 6-и 45-и центнер гектара тІара.

Цхьабакъда цу йоккхаза торонах кІезига пайда ба дуккхача боахамаша. «Плиевский» «Юбилейный» совхозаша хий дехкача лаьттан гектара тІара 10—15 центнер мара яьхац хьажкІаш. Кхы а кІезига яьлар уж Наурски района «Россия» яхача колхозе — 9,9 центнер.

Хий дуллалга экономически пайдане ца хилаc дий теш из? Дац. 1968 шера хий дехкача лаьтта ялата тонн яккхарга (хьажкІашн) дугеи доанар) 36 сом дІадахар, хІаьта хий ца дехкача — 46 сом. Уж результаташ иштта хилар колхозашка а. ХьажкІаш шоаза дарегІа дилар хий дехкача лаьтта.

КПСС Центральни Комитето лоархІаме гІулакхаш тІаийцад хаддачаа мелиоративни балхаш дара.1971 — 1975 шерашка кхы а 3 миллион гектар чулача лаьтта хий дилла, тІоадал дукха йолча 5 миллион гектар лаьттaшка мелиоративни системаш яхха лерхІ, цiрца кхыйла дренаж а йолаш — 3 миллион гектар, 8 миллион гектар хулача лаьтта цонаш, дагІенаш тоаеш балхаш де деза. Вай мехка эттара хьалха хьаергья хий дехкача лаьтта ялат кхеду йоккхий районаш. 1975 шера цу лаьттара 10—12 миллион тонн ялат даккха лерхІ.

Мехка мелиоративни балхий 15 шера йола перспективни план оттаяй. 1985 шера мелиорировании лаьтта 48 миллион гектарага кхачийта лерхІ, цунца хий дехкар 21 миллион гектар а долаш. Цо йош хулийтаргья йоккхен интенсивни чІоагІен юртбоахама производство йилза.

Мехка юрта боахам дІахо а дегІабоалабара гІулакхий шерра программа оттаяй. Шеко яц Нохч - ГІалгІайчен юрта боахама къахьегамхоша из кхоачашьяра юкъе шоашкара доагІа дизза дакъа лоацаргхилара.

С. ВАРЛАМОВ,
экономически Іилмай кандидат.

Хьувкъам чуэц

Дика къахьегаш хьабоагІа укх юбилейни шера Урус-Мартана района МичуринагІерагІча колхола свекла лелаераш. Кхычарка юкъе а къаьстта лакха балха тилаваш тахарца белгалъьнна я Юсупов Абдурахьмана кулгалду свекла лелаю звено.

Юбилейни шу дІадоаллуш звенощарча къахьегамхоша лакха социалистически декхараш тІаийцадар. Шоаш лелаеча 30 гектар майдан хІора гектара тІара 300 центнер шекара свекла чуэца дош денидар цар. Абдурахьмана звенощарча массаволча 30 сато а дика кхетадора из бехкенсахе декхар долга. Цудухьа гІерaь лакха хьувкъам чуэцара де мел деза балхаш хан-хаьнахьех агротехнически боттонашцен чакхдоалаш хьабаькхар уж укх ханналца. Шоай низ ца кхобеш свекла лелераша хьийга кхь зеххь довнар.

Дог гІоздоаккхаш дика хьийкъай цар кхаш тІара шекара свекла. Специалисташта хетачох эггара кІезигагІа яхе а 400—450 центнер хьалхарча сортах йола шекара свекла ергья цар ерригача а майдан хІора гектара тІара. Укх денош чуэца болабеннаб уж шоай беркат. Хьалхарча хьокхамаша хьагойт специалисташта хетар бахъургдолга. ДІадохача дикъ-пхиь дийнахь звенос шекар доаккхача завода свекла дІаийеча пуните дІаеннай 150 тонн дика свекла. Шоай хьувкъам хьалхехбеш даьхараш саина лакха толамаш доах звенощарча къахьегамхоша хІана цо тІараш я. Къаьстта рьза ца звеновод Юсупов къонабараш: Хасаева Тамарийна, Абдулкадырова Іайшета, Касаева Мелиета, Могомадова Дакажа.

Шоай ерригача майдан тІара шекара свекла йоа ца ен Даьлеш ца дІаилa лерхІ цар.

Шоай къахьегама толамаш вай парте XXIV-ча съезда хетаду иш цар долча къахьегамхоша.

Т. САИТОВ.

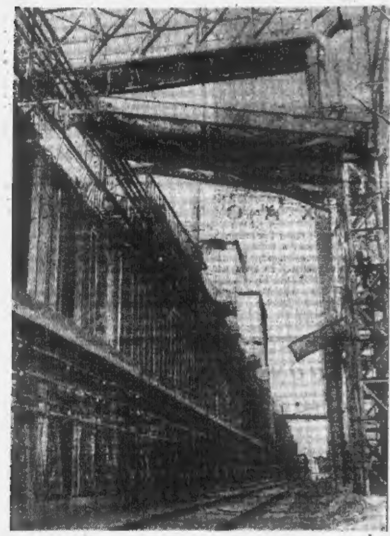

Новолипецки металлургически заводе болх бе йолбенний кхалагІа йола коксови батарея. Цу автоматизированни агрегата балха овсарле хІама ца эшшаш шоаза лаххагІа и хьалхагІа кхалъь хьмарел. Кокс башабехк кокс бекьа кечбеча установкашка. Цу гІулакхо кокс дикагІа хулийт, кхыйола йовхал производство дІаяххита йиш а хулийт.

Керда коксови батарея йилалача хана бутт хьалхагІа болх бе йолаялийтай.

СУРТА ТІА: лахагІа коксови батарея.

В. Кожевникова сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН

Иванушкин Алексей Михайлович вай дика йоаз вай республика энергетикашта. ХІаьта из ца вевзачоа вовзаргва завода сийлен Доска тІен къахьегама аллен хьежача. Цига вола цо. Иванушкина сурт. Халем чоалхален ба Алексей Михайловича хьабена къахьегама ийк. Дай-нехка тІех тІа кьача моаттагІчох социалистически. Даьже бахьаса ца кхоаш майра латаш чакхвоал из. Алексей Михайловича декъ паччахьалкхен совгІаташ ду ши орден, бархІ медали.

Цу хана - деношка дукха ха хьийй. ХІанз «Грозэнерго» № 2 ТЭЦ-е къахьегаш ва иов. Иванушкин. Армейски дисциплина йолаш вола из къахьегама фронте а шийхьнарца хастта белгаловал. Турбинии цехе болх бе волавеннача хьалхарча деношка цхьаккха гоххал йоацача цуина хала дар. Цхьабакъда, халонаш да, эшае Іемача Алексей Михайловича дулургдоацаш хІама дацар. Цул совгІа хІама ха, Томавала безам болча цуина из хевр хьахьеха ипыт йола нах а бар. Иштта дукъза ха елахетьа оборудовани яйзе воал из. КІезига ха йоакх цо машиниста гІонча волаш. Юхьанца шийна хьахьийхарош цецбоахаш къахьег цо. Цудухьа цеха кулгалхоша машинистала хьожаву иов. Иванушкин.

Шийх бенна тешам боабаш Алексей Михайловича. Производствах ший зоалахьарча хІамах санна дог лазача цо хьинар ца кхедеш къахьег. Иштта болх баьш ца кхьаьа цабаддаш ший бола гоязал а лакхъю цо. ХІанз цехе меттел ерригача «Грозэнерго» чу дикагІа вола машинист-энергетик лоархІаш ва-ха. Боккъала йоаз цуна балха «къайленаш». Цугара хьехаш ийбу дукхачар. Нахаца та тоеш, хьинар толаш вола гучаьбыначальнеха кулгалхоша сцейа начальника хьехараж хьожу иов. Иванушкин. Цул тІехьа кхыьа бору болашагІа, овсаретІа къахьега аьхар из.

Шийй балха овт ХІуш ца еш лаьлу Алексей Михайловича шийменещарна меттел цеха къычІ болхаьяйта а. Къаьстта хьовача болхлоашта. Иштта цо хьийха ба производство хьалха латташ хьабоагІа турбина машинисташ Арганукаев Ваха, Крикорьян Тамара, слесарий бригадир Гоголев Виктор. Цудухьа из мел воккхачо сийлу цун.

Дукхача хана деш хьинар ца кхедеш къахьегаш, лакха толамаш дахар белгал а доахкаш гешилеткагІа вай мехка доккхагІа дола совгІат — Ленина орден елар Иванушкин Алексей Михайловича. Цул тІехьагІа кхы а дукхагІа дІадехаргдоага кхетадеча цо ше кховаш. Къаьстта дика къахьег цо В. И. Ленина юбилейна накъавоагІаш. Къахьегамаш бахьаш цунна елар «За доблестный труд» яха Ленински Юбилейни медаль. ХІанз шийй повкъостаца цхьана КПСС XXIV-ча съезда сийна йола вахта дІахьош ва иов. Иванушкин.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

Лаьтта кІал доаххача рузкъанта тІаьбода кикъ эттара хьалхара бул геофизикаша. Томски областа тайп-тайпарча моттигашка хІанз болх беш я Калпашевски геофизически треста 22 сейсмически тохкама парта. Укх тІехьарча шерашка цар гуча я яьхха болх бара кийчІир Советски, Мыльджински, Лугинецки, Къулбехьен-Черемшански, кхыйола мехкдаьттен газ йоалль моттигаш. Обан Енисейнех юкъера Малхбузен СибарегІен кІеззига йовзаш йола район лоаппача хана тахка аьша декхар хьалхашка оттадаьд геофизикашта. Томски областа територе тІа ерргга а 170 эзар метр хулаш скважинаш йоахаргья, тайге хьунаштен кІотаргашташ юкъе гІолла 7600 километр никъ боаккхаргба...

Балхаш чоалхаверча хьалашка ду. Ушалашка, наккхоалалургводача тайге, долхача хишха гІолла чакхбувлаш болх геофизикаш лаьттан кІалларча газашка. Царга и вай хинара низ боле техника, механизмаш, электронни аппаратура, тохкам бара керда способаш.

СУРТАШ ТІА: 1). Колпашевски геофизически треста керттера инженер. Э. В. Кривошеев (аьттехьарвар) къамаьл деш воал сейсмически парте эккхаяй белхий кулгалхочуца В. Ш. Измайловца (аьрдахьа йистервар).

2) Бурув тохара болхаш деш Александр Григорьевич Терентьева бригада.

А. КУЗЯРИНА сурташ.
ТАСС фотохроника.

ХАЛКЪА РУЗКЪА ЛОРАДЕРАШ

«Комсомольски прожектор» комсомольски балха лоархІаме форма я. Цудухьа «Комсомольски прожекторга» ах шера кхоаза ладийгІад ВЛКСМ города Грозне Ленински райкоча бюро.

Района «Комсомольски прожектор» бахьча балха итогех ала йиш я Ленински района дукххача промышленни предприятей прожектористаша дикка болх баьб. «Красный молот» завода «Комсомольски прожектора» отрядо комсомола завода комитета планах бетта шоаза рейд ю, хІаьта цехашка — кІирагІа 1 — 2-зза. «Комсомольски прожектора» хаддаза тІахьожам лоаттабу продукци дика араяцараи цунга дІадодар лехараш. Завода ОТК-аьцен халкъа тІахьожамцен айхха бувзам а болаш бу шоай болх прожектористаша укхаза. Цар шоай тІахьожам лоаттабу кагирхой технически творчества «Ленински юбилейна кагирхой говзали лехараш» яхача хьажара - конкурса юкъе дакъа лоацарий рационализаторски предложенеш юкъейоалара а. Из болх барах производствана юкъейнхьар 4000 сом пайда луш йола 180 предложени.

Дика да швейни объединене прожектористий гІулакхаш. Цар планах бу болх. Прожектористаша керттера теркам тІабохийташ хилар кагирхой производства, бьета, салоІама, дешара дешаш. Кхоачамйоацараш гучадахара прожектористаша объединене 3-и цехашка 110-и рейд йир. «Бравода доска» арадаьккхар. Доска тІа хьахьокх айп дола наделии из хьаыри.

Объединене да эггара дикагІа хьаяь оатхалаш хьахьокхаш дола доска. Цо бокъолй тІахьех арахецаш йола продукци хьаяра.

Цу предприятей а кхычар а прожектористаша дукха къахьег «Производства резервах дикагІа пайда эцараи халкъа боахама рузкъан кхоч дукхагІа бараха долча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС ВЛКСМ ЦК-а Письмо тІа дувцар чакхдаккхара.

Красномолотовцаша шоаш денад болат нийса доаладеча № 14 йолча цеха участка хьалхарча аргІана реконструкци е, дІабода къахьегам шоаза кІеангагІа а хургболаш лоаласю фланцаш хьара технологи оттае. Цу гІулакхаша йиш хулийтаргья къахьегама овсарле 20 процент лакхье а шера 20 эзар сом кхоле а. «Грознефтегеофизикая» треста бурув тохача телетІахьожач лоаттабергбола диспетчерски пункт юллархья, цо йиш хулийтаргья аварешш болх цо беш сеца латтадеш кІезигдара чотах 309 эзар сом кходе.

Уж доккхий гІулакхаш деча юххьанцарча комсомольски организацешта практически повкъестал ду района «Комсомольски прожектора» штабо. 1-ча 2-ча кварталашка Ерригсоюзни субботникагІа йола рейд йир, ВЛКСМ райкома бюрона цо кийчдир Грозненски консервни завода, ГРМЗ, «Красный молот» завода, швейни объединене «Комсомольски прожекторий» балхах дола дешаш, «Комсомольски прожекторий» штабий начальникий семинар йир.

Укх тІеххьарча хана Ерригача района йола 4 рейд яьй районни «Комсомольски прожектора» штабо. Уж йир халкъа тІахьожамца айхха бувзам а болаш. Мехкдаьттен мехкдаьтта продукташ ца йойтара тІехьа лоаттабеча кховсама юкъе хьинаре дакъа лаьцар. Из дара районни штабо транспортни предприятешка, 1436 йолча автоколонне, бувзамл АТБ рейдаш йир. 1970 шера 9 июле вакъа арайоалача массе машинага хьежар. Спидометр телха йий, бак йиза хилара система лелайой, путевкаш нийса ялйой, машинаш шоай ханнахьа арайоалий, чакхдаьккъа лаьтта дІадоттий хьежар. 1436 йолча автоколонне бак йизза хилара система лелаелга гучадаьлар. ХІара пхелагІа йола автомашина арайоал бак ах мара йиза йоацаш. Юртахама балхашка хьежаь машинаш арайоал сахьъта а кхы дукхагІа а тІехьайиса. Путевкаш нийса ца язьеш моттигаш хилар. Цхьадола кхоачамбоацараш цигга дІадаьхар прожектористаша фактаншта оттаяь акташ прияте халкъа тІахьожама комитете дІачуегар.

Автозаправочни станцешка болх мишта бу хьежаш ши рейд яьй. Мехкдаьтта продукташ Іоъахийта йозеш, автомобилаш сайна латтаю моттигаш, кхыдола кхоачамбоацараш гучадаьлар. Царех йола материалаш района халкъа тІахьожама комитете дІачуенай.

Районни штаба прожектористаша ши рейд яьй торговлени обществени кхачани предприятешка. Фактура йоацаш чхьагІар декха а, деаттадеш а, пушаккара Іоаттаяш тикашка дехкаш а моттигаш гучаьлар, таралшш нийса дий хьежар. Цатахь яра вара ца доагІен дикен товараш тикашка къайлагІа дІадехка ухаш гучадаьлар. Прожектористаша уж товараш дохкара хьагучадахийтар. Тараламаш нийсдайтар. Из деррига а дора пйдарахшта гуш. ЧІоагІа рьза хулар уж прожектористашка леладеча гІулакха.

Халкъа боахама рузкъа лорадеш ца да дайташ сийрда бІарг кхоаб Грозне Ленински района комсомольски прожектористаша.

М. ГАДАБОРШЕВ,
ВЛКСМ Ленински района оргатдела заведующий.

ФУ ДІАДЕ БОЛАБЕННАБ

КПСС XXIV-ча съезда накъабола лакха социалистически декхараш тІаийцар МалгІабика района «Кавказ» яхача колхоза йинлагІча комплексни бригада къахьегамхоша. Уж декхараш кхоачашдара шоай хьинар кхо ца деш къахьег цар укх денош.

Дика хьувкъам хилар цар леладеча колхоза кхашка. ХІара гектара тІара планах лаьрхІар 18 центнер йолча 25 центнер кІа даьккхар. ХІаьта дикагІйолча участкашка из 35—40 центнерга дІакхоачар. Сиха чуийца баьлар къахьегамхой ялат.

Кулг пІашка ца дуллаш болх беш ба уж хІанз а, хІана аьлча 1200 гектара тІа гуракьа дув ялат дІаде лаьрхІаш цар. Дукха ха йоацаш фу дІаде болабеннаб уж. Кхо агрегат и хІанз кхай тІа дикагІйолча сортах дола «Аврора», «Кавказ» яха фу дІадувш. Дика къахьегарна белгалбаьнна ба ялат дуараш В. Провоторов, А. Зарудиев, Д. Грешенко. Царех хІарaне норамах кІае эзар 14 гектар йолча дІаюр 18—20 гектар я. Царна тІехьа ца буcаш къахьег лаьтта кийчдерана А. Гурьева, Н. Шмакова. СменагІа 35—40 гектар лаьтта кийчду цар.

В. ТАМУРОВ.

ДОСААФ-а пхелагІа лотерея

ДОСААФ-а материально - технически база чІоагІъяра а оборонно-массовии спортивни балхашта ахча хьожадара а боккхача лоархІаме ба оборонни общества дІадоаржадеча лотереях хьабоагІа пайда.

Лотереях баьннача пайдах вай республике хьалдаьд технически дешара цІенош, топаш кхувса ТИР-аш, спортивни гІирсаш чудола тайп-тайпара хьаенеш.

ДОСААФ ЦК решенегІа вай республике 1970—1971 шерашка хьалде лаьрхІаз 250 эзар сом дІадахийта 240 моттиг йола технически дешара цІеноа Ленински Старопромысловски районашка, МалгІабике, Гудермесе, Орджоникидзевски станице. ХІаьта города хІара районе хьалъергья бІаь метр йІаьхха а йолаш 300 эзар сома мехьа хІара яр йолаш ТИР-аш, 1970—1975 шерашка республика хІара районе хьалдерга 60—70 моттиг йола технически дешара цІенош.

Республика ДОСААФ-а грозненски автоклубо хІара шера кийчау эскаре гІулакх де а халкъа боахаме болх бе а 1500 шофер.

ПхелагІча лотерея хьалха аракийцачарех укх шера июль бетта кхажамаш даьккхар вай республикерча нахьа. Масала, ШІаммi-Юртарча 8-ча класса дешархочун Бекбулатов Суламбика «Запорожец» яха машина яьккхар, Яндиотаркрча Магомадова — «Москвич-412», Шелковской районерча Х. Джамалиева — «Юпитер-2» яха мотоцикл.

ПхелагІа лотерея хьалхара выпуска билеташ вахa юкъе дІадоаржадеш дика белхаш дир Ачхо-Мартана, Шелковской, Ведана, районий оборонни общества организацеша.

ХІанз йолча шоллагІча выпуске Совзе гІолла кхажамаш даргда «Москвич-412», «Запорожец» яхача 800 автомашина, 12320 мотоцикла, 9920 мопедех велосипедех, 8480 лодочни моторни резинови лодкай, 1600 «Дельфин», «Орбита-2» яха магнитофон, 19940 радиоприемник, 4000 кинокамера, 3200 пхьарсах доахкацу сахьташ, 1728000 сом, кхыдараш.

ПхелагІча лотерея 2-ча выпускагІа доача билетий кхажа тираж хургья 1970 шера 26 декабре Москве.

ДОСААФ-а юхьанцарча организацей декхар да махулла дукхагІа билеташ дІадоржадар. Хакнахьа эца шоашта ДОСААФ-а лотерейни билеташ.

А. АЛБОГАЧИЕВ,
ДОСААФ республикански комитета инструктор.

ЛОРАЕ УНАХЦІЕНО

САЬНЧУ ЛАТТАЧА НОВРА КІАЛ...

РЕЙД

Ц ХЬАБОЛЧА наха хет хІанз дегІа тІа, цІагІа, кхакарта цІена хила яхаш доаха аьрц дІа-хьа дуеда лазараш хьийнадецаре даха дезадар аьнна. Ниймса дац из.

Лостам, цІенал массахана а аш. ХІаьта а хІана дукхагІа хьалхадоах из доп дІа-хьа дувла лазараш гучадаьннадаь, уж лазараш хьеду са доахка хІамаш бІехача мара ца хулаздаь.

БІарахьажа шогарГІоацаш бІеха ар Назранера базар хула моттиг дукха ха йоацаш. ХІанз кха, харта гонахье цІенъхьй, нувхаш чукхувса лаьцнам оттаьй. Керда вена базарком нов. Джамбулатов цІенхаштта оарцагІваьннав цига лостам бара.

Бакъда, дагтара хІадувцашне а, бохкаш доаххаше а цу бІехалах къаста цамогаш предприятеш, организацеш хІанз а я. Бохкача асфальта наьхъ тІара Назране хьачувоагІаш аьшка наьхьа пересадя хІагІамхачалехьа зарда оагІоракьа ше хьежача ло хьалж хьа а етташ хатта бокхха Іам бІаргасуртба шоана. Бахача наьхьа тІажаш, боабишкаш йоахк, цу бІехача вар тІатессача лх чу дийнахьа саррадша.

Мичара ух из хий, малав бехке вар, аьлча шоашта хІама ца хоеш санпа дІабера указарча автотранспортни предприятера болхлой. Дукхаза райкоме а райисполкоме а бехкаш даьхад цук начальникех нов. Амерханов, сацийта из наьха унахцІенохна кхераме дола гІулакхаш яхаш, ХІама хулаш дац. ІуйІрана, сайрийна цу автотранспортни предприяте кол мел йода машинаш, кхьйола техника юлаш мел дола хий картта кІала турбачу гІолла цу вай юпцача чуххийттача метте дІа а ухаш Іов.

Мича кхухьаргда оаха из бІеха хий, тхоай коа Іоазе йиш начий из, аха болалу транспортникаш. Бакъда, цхьан дийнахьа цар бехкий бойя, хІадаккха, йиш я из кхоачамбоацар. Беррига бе беза бехх ба: цу чухкийттача метте хий Іоухадда аьнна гІишлонкоша асфальта наьхьа кІала гІолла йилла турба мукъаяннхари, хІаьта шоай коара деагІача тайпара из бІеха хий мельзаводера а кхычча предприятешкара а ухачех дІатоха 100—150 метр сантар йоакхаре.

Еррегача Наьсарен районе яц уххалар автобусия станци санна дукха пах гуллуш моттиг. Нахадаш Орджоникидзера, Грознера, района юрташкара кхьча моттигашкара пассажираш хул уккхаш. Цулухьа базар тІара уда а удаш цу автостанце хьаух спекулянташ. Шоай мел доля бьсцадаараш, кхьдола товараш лаьтта Іо а дезке Іохоаш уж дІа-юха ухача наьха когашта кІаль. Харбоний чІоргаш кхьйола нувхаш шоаш баргІача Іоххуве. Уж ингар дІабаза аьнна лаьрххІа милицанераш оарцагІваьхаб. ХІама хилац царчох а.

Цу вай йийначе автотранспортни препрятен (цар а из станци, цига гуллу нах, хІаьта наха тІехьа спекулянташ а ух) коммунхен кулгалхоша, лепчаш санна цІелгаш хІатІа-хьатІа а хьийхе, юкъ - юкъе цІенъю из моттиг. ХІаьта а кьагулъвь, нувхаш тахнаякхаш — юхе йоаллача дарта дІатІехтувс. Массехк шера царех хьаькний гув лаьттаб уккхаш хІамаздца.

Дукха ха йоацаш «лактехьара» доаха бехкаш кІорда а хьь бульдозерца дІа-хьа хьийкха кІезагта Іолохбир из. ХІанз юхаурагІбедаш латт.

Кийч а енна араьльнача бІехача фусам нанас куралаш еш хила, хьай саьнчу латтача новра тІехьашка хьажа хье, аьле цуи кийчъалар а цуи кураш йоаш. Бакъда, цхьайолча предприятешна, организацешна шоай, мукхашта «цун» дукъала увттабу гІулакх дІадаькхадац. Массехк шера «Саьнчу» хьаІоа а йийя тІанхха бульдозерца дІа а тетте ют нувхаш. Иштта хьахиннача кхалажий гувнаша къайладаьха дала дохха «Назрановский» совхоза коммунальни цІенош. Санэпидстанцера баьхкачар шоашта теха 10—15 сон гІод шортига кассе дІачу и делс шоашта тІера из базА хІабаьлача санна Іохоаш цу гІулакха бехке бараш.

Ерригача города юхье гІолла чакх а даьнна дода трикотажни фабрикера, «Электроинструмента» яхача заводера бІедднна, химикаташна вІашагІийна хин. Цу сангарчу йоацаш хІама яц: кхерий, кирпишкий юхкаш, дайна жІалеш, ниокаш, котанаш. Цар юкъ-юкъе хий сеца а деш цу сангарчу Іамаш Іов. Из цІенъеш а цу гІулакха уйла еш а сог вац.

Сиха йоккха хулаш, шерлуш йоагІа къона горад Назрань, район. ТІехь-тІехьа дукхагІа хьаеда керда предприятеш, лаьлу промышленни производство. Иштта дукхагІа хул хьакъеста из оша, бІеха отходаш. Уж кхалажаш, нувхаш Іоаеш багІаш а дукха ба. Коммунхоао а зе деза шийна доагІар, бокъда уж нувхаш Іойваржаер а ва «нув» бе базла делладийла. Цулухьа цу гІулакха хІара предприяте, организаце зо деккарийла дар къоастадз а деза, хІаьта из кхоачаш ца дер гІод тохарал совгІа цІенхаштта бехктохаме ола а деза.

Рейдоен бригаде членаш: И. ДОЛТМУРЗИЕВ, Г. ДЕРИГЛАЗОВА Наьсарерча санэпидстанца бехкхой, М. ЗАНГИЕВ, селкор.

«Грознефтеразведка» треста Аля - Юртовски кІоарга бурувдеттача контора мастер Бархапоев Саварбика бурувдеттача болх бет волча 12 шера цхьа шийн бехках балха тІа хьовзам хилийтабаи. Массаза махаца безаме, Іммерза, ше дукхача шерашка Іоаль балха опыт шийн новкъостанта дІахьаь кийча ва из. Цудухьа массане лоархІаши сийдеш ва Саварбик.

ХАЛОНАШ ЭШАЕ ІЕМАВ

бокъонаш йоккийташ цуица беседа еш хулар из наст - наста. Цхьан дийнахь къона болхло болх бен волча участке Саварбик кхаьчача юхь тІа хьадар а теха, бос баха бІаргавайра цунна из.

— Укказа хиниар фух хай, шІаьхха болх ца бен сецай бурильни инструмент, Іалаьмате ларильни а температура, наркхилгакха я температура, — йоахар лоалац из температура, — йоахар къонача болхлочо. Ниийсденна гІулакх авари хилар кхерам болаш дар. Мело е йиш йолаш гІулакх дацар. Сихха техкар бурильни инструмент болх ца бен сацара бахьан, шише а цхьала дІадаькхар нийсденна кхоачамбоацар. Юха а кІоаргдала деладелар бурув. Бурильни инструмент болх бе йолленначул тІехьагІа къонача бурувдеттачо аьлар: нагахь тхо шийн хаинахьа уккхаза нийсвенна вецаре чІоагІа хьовзам хила тарлора, барнал хилда хьона аьнна. Цул тІехьагІа цхьа саххьт даьннача хана ер болх а бетта кхычахьа балха ваха безам ба са, сона бужой тамаш я ер болх, аьлад цо мастерга.

— Уж уйлаш вІалла хила йиш яц, уккхаза балха баьхкача шийн массаболча бурувдеттараш нийсъенна талам хьова нийсъеннараш санна йола халонаш. Уж эша а еш, хала хиларах балхах бІу а ца къожабеш къахьегарах хинаб царех бокъонна бола бурув деттараш, — хьахар дир цо цунна. ХІанз из а ва бригадерча бурувдеттараша юкъе дикагІчарех лоархІаш. Тха мастер, хьехархо бахьан долаш хинаш сох бурувдеттар яхаш дуац цо.

Дукха я бурув деттача нийслу халонаш, цхьабакьда уж эшае Іемаш мастер нов. Бархаиоев.

Лакха говзал йола бурувдеттар хилара, иштта шийн сий даккхара дукха къахьийгад Саварбика. Дукха бІаьха беце а сийдолаш ба цо хьабена къахьегама некъ.

Дикен гІехдинен деш 1958 шера чакхьаьккхар цо Грознерски мехкдаьтта техникум. Из чакхъаьккхачул тІехьагІа бурувдеттар волаш лаьттан ченаш техкача балха хьожаву. Цхьабакьда, юкхьанча бурувдеттачунтара шийн болх дІабоазбе лаьмар цунна, хІана аьлча цо кхетадора болхлочуйгара болх дІабалабича бурувдеттачун говзал кІоаргагІа Іомае вІаштІехьдаргдолта. Болх практически кІоаргагІа бовза гІертар из Массехк бетта бурув тохача тайптайпара балхаш деш хилар Саварбик. Цул тІехьагІа бурувдеттачун гІонча волаш болх бир цо. Йоккха опыт йолча бурувдеттарашца дага а вуалаш техникума йомадаьр кІоаргагІа довза гІертар, кердадар хара цахаддаш тІаккхура. Иштта къахьегарах дукха ха хІалехьа бурувдеттар хилар цох. Ехо шу даьккар Саварбика бурувдеттар волаш болх бец. Цул тІехьагІа бурувдеттача бригада мастерхила хьожаву воп. Бархаиоев. Шийх бекиа тешам боабьбац цо. Бурув тохарий болх дика вІаштІехьа а баьккха. хьалха балха тІа тІехьа латташ хинна бригада хьалха латтарий мугІарашта вІеяхийтай.

КПСС ХХІV-ча съезда къахьегама совгІат кийчдара вахте латтача цун бригадас къаьстта дика къахьегама толамаш доах укх юбилейни шера. Бурув тохара 11 бетта план дукха хІама ца эшаш хІаналехьа кхоачашъьй бригадас.

Хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи еннай. Хьинаре нъа а хьегаш цо даьхача толамий лакха мах бел тийнна совгІаташ а дукха да. Укх шера цунна еннай «За доблестный труд» яха ленински юбилейни медаль. Бурув тохача болх беча хана деза цунна еннай массехк Сийлен грамота, къахьегама книжка тІа дІа а яздеш яха баркалаш а дукха да. Общественни балха тІа а хьинаре дакъа лоац Саварбика. Из ва конторе динагІа вола агитатор.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТІА: бурувдетта мастер С. Бархаиоев.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЧЕРНИГОВСКИ ОБЛАСТЬ. ЧІоагІа сихденнад керда баьладараш дІоттаде кийчдара балхаш Нежински консервни комбинате. Укказа кийчъергья 7600 тонн берхІала езна нарсаш, 5 миллион банка баьцадаарий консерваш.

СУРТА ТІА: берхІала еххача персий аргІанаре нарти торговле дІахьийтара кийча я.

Ю. Олейника сурт.

ТАСС фотохроника.

Футбол

Шоаттен кІирани деношка чакхъаьлар республика районийн Грознен футболах ловзара республика хьалхара моттиг ккхари йола аргІанари пхелагІа тур. «Сунжанефть» «Нефтяник» командА футболисташца лайзар Грознески района 1 Мая цІерагІча колхоза футболисташ. Сунженский кхуашбоагІарий команда котъяьлар счет 4:2 йолаш, хІаьта бокхийчар команда счет 1:3 йолай ишшар.

Дика толам баьккхар НохчГІалгІай пединститута спортсменашца а Грознески «Локомотива» футболисташ счет 3:3 йолаш кхуашбоагІараш, счет 1:0 йолаш бокххйбараш эшабир цар. Цу тайппара дика лайзар «Старогрознефть» НПУ команда а. Бокхийлар команда счет 2:1 йолаш котало яьккхар ГИПЗ заводе футболисташкара.

Республика чемпионат дІахо хьош я.

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

АНТИИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКИ ПОЗИЦЕЩ ТІА

Замбе столице Лусаке хилар тІема блокех дІа ца кхийттача мехкий паччахьалкхенаштен правительстваштен вертA латтарий кхаь дийнахьара конференци. ТІема блокех дІа ца кхетара болеч хьайиннаб итт шу хьалхе антиимпериалистически, антиколониальни ларда тІа. Цунне юкъе дакъа лоацараш хилар Африка, Азе, Латински Америка ятташ дола шоай лоІамера мехкаш.

ТІема блокех дІа ца кхийттача мехкий хьалхара конференци хилар 1961 шера Багдаде, шоллагІьяр — 1964 шера Каире. Угаьда «Пипа» яхача газета белгалдоаххкаш махиллара, кхоалагІча дунен мехкий викалаша юха а африкански лаьтта, расистски колониальни режимашна лоалув долаш уллача мехка вІашагІкхетар геттара лоархІаме хІама да. Газета хетачох, из тІема блокех дІа ца кхетара болам чІоагІа антиимпериалистически позицеш тІа латтара символ я.

Лусаке гулбеннача 60 совгІа болча мехка викалаша кхаь дийнахьа дийцар машар лорабарен чІоагІбарен дешаш, герз дІадаккхара проблема, дегІадоагІача мехкий тахапарча дунен тІа бола лоархІам, къамаш — мукъадахара болам расова дискриминаце а апартеида а дукъаларча къовсамен дешаш. Делегаташа даьча къамаьлаш тІея конференце решенеш тІен да лаьттара колониализм цІенъяь дІаяккхара дош.

Конференце ца чакхйоалаш тІайнйар бокхача лоархІамера документ — «Машара, кортамукъален, дегІавхара, дувен халкъашта юкъе вІашл гІулакхаш леладара харти». Харте тІа белгалдоакхх хьалха хинна конференци хиначул тІехьагІа дувен тІа докхий хувцамаш хинна хилар. Классически колониализма метта дІаэттай цуд кІезигагІа хкераме йоаца неоколониализм.

Конференце кхорцоал дІаьнйтар империализмане дукъал къовсам лоаттабеча къамаш — мукъадахара болажашта юкъе лакъалоацарашка, корта мукъали шоаш къастара бахьан дилаш турпала къовсам лоаттаберашта дукхагІа моральни материальни новкъостал дара тІахьийхар.

Харте тІа белгалдоакхх, Къулбехьен Малхбоален Азе мехкий проблемаш ераьхара юкъе па делкаши низ ца беши хьоастае езаш хилар. Конференце хаьдда харийяр США-с Индокитае лоаттаю агресси, цу районера деррига американски эскар дуццилла йоаццаш арадаккхар хьа а дийхар.

Конференц белгалдаьккхар. ІарбиЙ мехкий йоккхий территорешка законах лоаташ дІанийна хІанз а тІехь Израило лоаттаеш хилар. Цу деша хьакъехьарча лаьрххІа йолча резолюце тІа дІалехаш да Израила хьакъехьа цо ІарбиЙ территорешкара израильски эскар арадаккха аьнна 1967 шера 22 ноябре из Кхерамзален Совета резолюци кхоачашье ца тигарна дувзадена санийн тІахилар.

Конференца решенеша цІавкха а дІаьлехар тІема блокех дІа ца кхетара болам дегІадоагІача мехкий хьашташа мяххарен машара, социальни прогресса тІехьа къовсам лоаттабеча еррпгача паччахьалкхений хьаштаиша йоагІаш болчен шийн антиимпериалистическии антиколониальни позицешца йоахае гІертача империалистиша лорхІараш зехьа хилар.

ЧИЛЕ ХИННА ЛОАРХІАМЕ СОБЫТИ

ЛоархІаме событи хилар Чиле. Президентски хоржамашка эггара дукхагІа голосаш гулйар халкъа пхьоагІо яхача блока кандидата сенатора — социалиста Сальвадор Альенде. Коммунисташкара буржуазни радикалашка кхечалла мехки деррига демократически низаш прогрессивни ларда тІа вІашагІехь из блок хоржамашка халкъа хьаштаиша овлангара социально — экономически хувцамаш дара программа кхайкош яр.

Бакъда, Чилера сентябрьска хоржамий результаташ тІехьара ярш-м яц, хІанз аьлча Альенде гульяьц конституце маьххара хиланза ярГйоаца абсолютно дукхагІа йола голосаш. Цудухьа президента мала хургва яхача деша хьахьера тІеххьара решени еза цу гІулакха 24 октябре гулзургйолча къаман конгресо (парламент). Этта эшначА традицегІа конгрессо массаза нар цо мехка президенталла хорж хоржамашка хьалхара моттиг яьккха кандидат.

ХІаьта кхалж тоссача хана лаьтехьарча низаша, империалистически гІоазараша хьал а хьедеь, мехкара порядок толхае гІерташ тайп-тайпара тийшабалхаш ду. Вашингтонски монополисташ чилийски капиталисташа банкашкара шоай дІайилла кхаадаш дІахьахьо болабеннаб, мехка финансош кега а еш. Реакце цу кхерамерча махинацеша белгалдоакхх халкъа цхьоагІон Фронто карагІдаьлнар чІоагІлара деррига прогрессивни низаш вІашагІкхетаяза дарг ца хилар.

Чилера лоархІаме хувцамаш хул къам шийн лоІаме хилар чІоагІдара. ВІашагІкхийттача Штатия диктатура политически экономически вІахарадаллара тІаерзаяь процессаш Латински Америка континенте тІа-тІа йика. гІа туча хана. Из гу кхьметтел оллангарча социальни хувцамаш новкъа аьннача Перу. иштта американски монополей позицеш дикна тоххаьнча Боливе а тьохамех. Дика белгало я укх тІеххьарча шерашка Латински Америка дукхача мехкаша Советски Союзаца дипломатически, экономически, культурни бувзамаш лерттІа дахар. Цу тайппара, Латински Америкерча къамаш шоай лоІамен кортамукъен халара белгала юкъарча гІулаххех цаІ да Чиле прогрессивни шийн толам балар.

ХКЕРАМЕ ПЛАНАШ

Вашингтонеи Токиое хьаьш а Къулбехьен Малхбоало американо - японски вІашн тІема гІулакхаш лаладаре кхерамо. ... Сато правительства кхосталца ВІашагІкхийттача Штаташта метар укх шера доакх бетта американо-японски договор дІаьхде. Цу договрах США бокъо а Японе территоре тІен Окинава яхача гІейре тІен 100 лаар сатте 245 тІема базен лоаттае. ХІанз оттаеш а цига доне американски эскарш тІема кхоачами Японе шийн тІема потенциалаца кхы тІа хьаладзара тІаерзаь проекташ.

Дукхьала цу тІагІолае лерхІ Японе демократически общественноста къаман обороиа начальник Ясухиро Накасоне Вашингтоне вахар Американски столице Токио эмиссар оборона министрдацца Лэйрдаца, паччахьалкхен секретараца Роджерсаца, штабий начальникий комитета председателна Мурерца, американски адмиитраце кхыча лакхерча гІулакхаш тІа болча оккалашца вІашагІкхийттача переговораш еш хилар.

Американо-японски переговораш ю аьнна официально цхьа кха хоам бандар. Цхьабакъда американски японски кенайоэоно къайлакхахьааар дийнар нерттерча дахьхе Къулбехьен Малхбоален Азед Тайжана оне-ча тІен американски тІема стратеге керттера инструмент йолаш Японе лоархІам лакхбарах.

Американски газеташа хоаш бор, къаьстта аьлча, Накасоне Вашингтоне обороиага Японе лоива дакъа лакхде» лерхІаш йолла дукха проекташ еш хиларах, царца Японе тІема низашт дегІадоалдара керда пхе шера план я йолаш. Японски газеташа бехтавдоахаш махиллара, цу хинна Накасоне гІертар Японски территоре тІарта американски базех японски тІема низашка пайда эцийтара ВІашагІкхийттача Штаташкара бокъо ткхха.

Американо-Японски вІаьш леладу тІема гІулакташ лаккаллара йиза бокъе а болийто лоархІ Японе прогрессивни общественноста Японе «тІема хьакъехьа хьамматтаоттае» уйла бола милитаристаш чІоагІа яьлар. Цу гІулакхо ше шичу кхоачорла дика хов японски халкъа шийна хьалха тІаьтта хиннача къахьа баляйх. Цудухьа Японе сгпозиционни низаш, царна Коммунистически парти а йолаш, дукхьал да мохк «хІанзк хургболча» бокьде бенка» бохабаь баланза беса японски милитаристаш тІертта хилара.

АММАНЕРА ДОВНАШ

Укх кІирагІа нордански эскара подразделенешта палестински партизанаштен юкъе герзаца хиннача довний арена а хинна дІаяттар Иордане столица Амман. Юкъарчал лоацаш Израилца лоавув долча цу мехка дукхаха хьалха дена шийн тайпара дола шн Іеьбал да. Из хьахиннач 1948 шера тІом болче хана Израило хьалийнача Палестина районашка бахьа дикка дукхв ІарбиЙ Иордане территоре тІа баха ховшарпа дувзаденна. Лаьтта бахара еша средствашн йоацаш, ООН решенеш Израило яьхна а кхоачаше ца тугаш, бисача паргизацешка хьайир шоай барзонаш бахьан къовсам лоаттабара эша тергалла хийчъаь партизански отрядаш.

Палестински партизанаш хІанз Иордане политически вахаре дикка болюха лоархІам бола, вІашагІкхийтта политически а хинна дІаьйттаб. ЙоагІаш маьий. Гергарча Малхбоале мишаре политически дош къастадар телхалеча израильски агрессорий экстремизм палестински партизанашта чІоагІа новкъа хилар. Цунах пайда эц партизаний кулгалхоштен Иордане правительства вен юкъера гІулакхаш толхадара, партизанаша регулярни иорданскидескара шоайла вІашагІлоталара йолча моллагІча а торонах пайда эца гІертача империалистически агентурас.

Укх бІаьь империалистически провокатораша корола Хусейна кортежа дов дайтар. Корола машанна топаш йийтта нах гуча ца боалашехь а арадаьккхар дов делга вІашагІделлараш палестински партизанаш бар, аьнна. Из дов дерах иорданскА эскара пхьайола подраэделеш летаи Аммане йолча партизански отрядех. Герз юкъе а доаккхаш массехк дийнахь дов хилар. Сопротивлене палестински болама вккалаша хьалда харадир шоаи корола Хусейна дов даьд яхаш беза беш хилар.

Иордане герз юкъе а даьккха дІахо а дов деш хилара беха маьхбуен разведкаша уттаеча реакциониа элементашта тІабиллар Сопротивлене болама ЦК, мехка этта хьал лерттІа даккхара, царна духьалара эггара хаьлда хола гІулакхаш дара королъ Хусейн тІа а хьийхар.

10 сентябре Аммане вІашагІкхйтта хилар премьер-министр Ар-Рифаи верте латта иорданоски делегаци Сопротивлене палестински болама ЦК председатель Арафат верте латтІа палестински партизаний делегаци. Иштта вІашагІкхетарах тІом сацабарах дола приказ геттара цІенхашта кхоачашде дезаш хилара, кхоахаленна хьал дІадаккхара, вахар лерттІа шламетгаоттадара барт бир.

Цу тайпара сопадир империалистически агентура деза арГІадара гІулакхаш.

Г. ШИШКИН, (АПН).

ХАОТТАМ

Тахан республикен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, догІа а ца ледхаш маьлбоалехьаре гІийла мух а лерхаш ха хила мег. Республике гІолла 15 сентябре 20—25 градуси Грозне — 22—27 градуси йовхал хургья.

ТІехьа тІадоагІача шин денинъшин буса хувцалуш морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка доли а лолаш, лаьгІо мух а хьекхаш ха хила тарлу. Вийцанне 10—15 градусах дийнахьа 23—27 градуса хургья.

Метеостанци.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгІа, хьажа

13 сентябрь РАДИО:

6.30 — Юрта Іуйре (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Ховнаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачаш программа. 8.22 — Мохк - ГІалгІай ашараш. 8.45 — «Сходаш аьлча тІехьагІа» яха корреспонденци. 9.00 — Москва. 16.00 — Литературни передача. «Вира даьккха майр» яха Ведзийнар дувцар. (гІалгІай меттала). 16.20 — «Къона тІехье» (гІалгІай меттала). 16.35 — КПСС Центральни Комитета июльски Пленума сацамаш кхоачашде. «Юрта коммунистий гІулакх». (гІалгІай меттала). 16.50 — Моттигерча Композиторий кхалеш. 17.15 — «Дакача гІулакхашта хьелхалеттараша» яха корреспонденци (эрсий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ:

18.05 — КПСС Центральни Комитета июльски Пленума сацамаш кхоачашде. Городе Аргуне авторемонтникаш болче (нохчий меттала). 18.35 — Телевизиони кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 19.05 — Республика пропагандистий хьалхарча съездаьа. Парте Шалковски райкома секретара Фариннев выступлени. 19.15 — Документальни фильм. 19.30 — 02 лаадугІаш я. 19.50 — Шойке. 20.00 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 20.10— «Вай уизкхІено вой бе из» яха фильм. 20.20 — Кагирхошта йола програмне (нохчий меттала). 21.25 — «Дукха рудз» яха художественни фильм.

14 сентябрь РАДИО:

6.30 — Юрта Іуйре (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Ховнаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленина никъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 9.22 — Черсий болхларой халкъаш сюита. 8.45 — «Советски къахьегама законодательства гуманизм» яха беседа. (гІалгІай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Советски Союзе Ленински къаман политика котъялар» яха беседа (нохчий меттала). 16.15 — «Общественни порядкена ха тІа» яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.45 — Музыкальни антракт. 17.00 — «Къонах» (нохчий меттала). 17.30 — Керда хоаман (гІалгІай меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ:

18.05 — Берашта фильм. 18.45 — Кхоачам хилла лоаьярхо хиандта. 19.00 — Телевизиони кердадараш. 19.15 — Хоамаш. 19.20 — «Вай уизкхІено вой бе в», яха лора беседа. 19.40 — Футболах болча европейски чемпионатий кубок. «Спартак» (Москва) — «Базель» (Швейцари) Ленина цІерах йолча Центральни стадиона передача. 21.15 — Художественни фильм. 22.30 — Спортивни передача.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ДІАДОЛАДЕННАД 1971 шера

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу бувзама еррегача отделенешка а промышленноста, транспорта, гІашлоъеча преждприятешкача, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча учрежденешкарча, общественни организацешкарча вепайолув довзжеча общественйи уполномоченнешка а гІолла.

ГАЗЕТА ЯЗДАЙТАРА МАХ:

1 шера — 3 сом 12 кепиги:

6 бетта — 1 сом 56 кепиги.

Диц ма лелаш! 1971 шера «Сердало» газета хаинахьа язде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редакторе зам. — 3-39-11; бехктохаме секретара — 3-34-38; партийни вахарен культура промышленностен отделий — 3-42-30; Юрта боахамийи письмойи отделий—3-42-30.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/34.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни культуры промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-30.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции. 7/34.

СФ05198. Заказ № 9180.